

Avustralya'nın Antarktika Politikası

Australia's Antarctica Policy

Sanem ÖZER¹

Geliş tarihi: 31.05.2019, Kabul tarihi: 29.07.2019, Basım tarihi: 25.10.2019

Öz

Antarktika politikası Avustralya dış politikasının önemli öğelerinden biridir. Avustralya, Antarktika'da yumuşak güç kaynaklarından özellikle kültür, diplomasi, teknoloji ve bilimsel faaliyetlerin desteklediği bir politika yürütmektedir. Bu politikanın devamlılığı açısından Antarktika Antlaşmalar Sistemi'nin uluslararası kabulü ve uygulanması çok önemlidir. Avustralya Antarktika Antlaşması sayesinde bölgede silahsızlanmayı, bilimsel işbirliklerini, ve çevre korumayı kapsayan bir uluslararası rejimin tasarlayıcısı ve lideri olmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Avustralya, Antarktika Politikası, Antarktika Antlaşmalar Sistemi, Uluslararası Rejim*

JEL Kodları: *F520, F530, Q280, O380*

Abstract

Antarctic policy is an important element of Australian foreign policy. Australia maintains a policy in Antarctica supported by soft power policy, particularly resting on culture, diplomacy, technology and scientific activities. For the continuity of this policy, international support and implementation of the Antarctic Treaties System is necessary. Australia today leads an international regime that has governed disarmament, scientific cooperation, and environmental protection in the region for almost 60 years, thanks to the Antarctic Treaty.

Keywords: *Australia, Antarctic Policy, Antarctica Agreements System, International Regime*

JEL Codes: *F520, F530, Q280, O380*

Giriş

Günümüzde özellikle küresel ısınmanın etkisiyle incelen buz tabakası Kuzey Kutbuna yönelik ilgiyi arttırarak, bölgenin karşı karşıya bulunduğu siyasal, ekonomik ve çevresel gelişmelere ilişkin çok sayıda tartışmaya yol açmıştır. Kuzey Kutbunun gelişmiş ülkelere, ticaret bölgelerine ve insan yerleşimine görece yakınlığı ile yakın çevresinde kanıtlanmış doğal kaynakların varlığı bölgenin yurtdışında olduğu kadar ülkemizde de çok çeşitli boyutlarıyla ve sıkça bilimsel yayın seviyesinde ele alınmasına yol açmaktadır. Güney yarım kürede yer alan Antarktika kıtası ise ülkemizde

¹ Akdeniz Üniversitesi, İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, Dr.Öğr. Üyesi,
sanemozer@akdeniz.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-4182-5335>

Kuzey Kutbuna kıyasla bilimsel araştırmaya daha geç konu olmuştur. 2016 yılında ilk Türk bilim heyeti Antarktika'ya bilimsel sefer gerçekleştirmiştir. Ülkemizde halen Antarktika'nın dış politika ve uluslararası siyaset açısından değerlendirildiği bilimsel yayınlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma bu ihtiyacı karşılamak açısından uluslararası ilişkiler alanına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Çalışma Avustralya'nın Antarktika bölgesine yönelik politikasını incelemektedir.

Avustralya'nın son yarım yüzyıl içinde dış politikasını ülkenin karşısına çıkan belirsizlikleri azaltarak ulusal çıkarlarını gözeterek fikirlerle tanımladığı görülmektedir. Avustralya dış politikası, orta güçte bir ülkeye uygun olacak şekilde büyük ve güçlü ortaklarla müşterek çıkarlar ve işbirliğini gözetmiştir. Antarktika politikası Avustralya dış politikasının önemli öğelerinden biridir. Avustralya, Antarktika Kıtası jeopolitik gerçeklikler ve ülkeye olan coğrafik yakınlığı nedeniyle büyük güç rekabeti, silahlanma ve çeşitli müdahalelerin dışında tutmaya özen göstermiştir. Avustralya'nın bu çabası bölgede ülkenin yumuşak gücü ve diplomasi aracılığıyla silahsızlanmayı, bilimsel işbirliğini ve çevre korumayı kapsayan bir uluslararası rejime öncülük etmesini sağlamıştır.

Çalışma Avustralya'nın Antarktika politikasını beş başlık altında ele almaktadır. Birinci bölümde Avustralya'nın dış politikasına yön veren düşünce ve imkanlar ile bunların Antarktika politikasına etkileri aktarılmaktadır. Antarktika'nın küresel güç dengesine, işbirliklerine verdiği önem ile yumuşak gücün Avustralya dış politikasının Antarktika'ya kadar uzanan işleyişine değinilmektedir. İkinci bölümde ise Antarktika'nın Avustralya için jeopolitik önemi tartışılmaktadır. Ayrıca, bölgede varlık gösteren ülkeler arasında devam eden ciddi güven eksikliği, derin değerler ve çıkar çatışmasının etkileri değerlendirilmektedir. Üçüncü bölümde Avustralya'nın Antarktika'daki ulusal çıkarları ve Antarktika Antlaşması'nın bu çıkarları gözetten bir dış politika için nasıl işlevsel kılındığı irdelenmektedir. Dördüncü bölümde Avustralya'nın Antarktika programı, bölgesel strateji ve eylem planı aktarılmaktadır. Beşinci bölümde ise Antarktika Kıtası'nda yükselen devletler arası rekabet ve kıtanın karşı karşıya kaldığı sorunlar değerlendirilmektedir. Bu bölümde ayrıca bölgedeki değişen dinamikler ve aktörlerin tercihleri karşısında Avustralya'nın liderlik yaptığı Antarktika'nın yönetiminin ve bölgedeki uluslararası rejimin temel taşı olan Antarktika Antlaşmalar rejiminin devamlılığı açısından Avustralya'nın önünde olan seçenekler ve öneriler paylaşılmaktadır. Sonuç bölümünde Avustralya'nın Antarktika politikasının geleceğine ilişkin bir değerlendirmeye yer verilmiştir.

1. Avustralya Dış Politikasının Esasları ve Antarktika Politikasına Etkileri

Greenwood (1957) Avustralya dış politikasının İkinci Dünya Savaşı sonrasında Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri ve Komünist

olmayan Asya ülkeleri ile ilişkilerin geliştirilmesine ihtiyaç duyduğunu aktarmaktadır. Bu kanı günümüzde de süreklilik göstermektedir. Avustralya, başta Birleşik Krallık olmak üzere Topluluk Ülkeleri ile eski ve denenmiş ilişkilerinin geliştirilerek sürdürülmesi gerektiğini düşünmektedir. Avustralya'nın yaklaşımı dünya siyasetinde yer alan ekonomik çıkarının ve politik etkinin gerçekçi bir değerlendirmesini yapıyor oluşundan kaynaklanmaktadır. Avustralya, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Birleşik Krallığın sıkıntı içerisine düşen ekonomik varlığı ve Pasifik'te etkisi azalan askeri gücüne rağmen geleneksel bağları korumayı tercih etmiş kendi uluslararası etki kabiliyetini adeta Birleşik Krallığın kabiliyeti ile ilişkilendirmiştir. Avustralya'nın gelecekte bölgesel çıkar sahası içerisinde daha ağır politika ve savunma taahhütleri üstlenmesi gerekecektir. Bu durumda Avustralya'nın, Birleşik Krallığın Asya-Pasifik'te yitirdiği etki sahasını dolduran ABD ile ilişkilerini geliştirmesi önem kazanmıştır. Avustralya bölgesel politika yapımı girişimlerinde daha fazla sorumluluk üstlenmiş ve bu tür girişimlere sağlanacak ABD yardımının önemini kavramış görünmektedir. Greenwood'un ifadesiyle (1957) Avustralya, Güney Pasifik Komisyonu² ve Colombo Planı³ kapsamında ekonomik ve eğitim yardım programları için geniş çaplı işbirliğine katılmış, Kore Savaşı'na aktif destek sağlamış, füze denemeleri için tesislerini kullanıma açmış, ANZUS ve SEATO Antlaşmaları kapsamında karşılıklı güvenlik işbirliği için ağır yükümlülükler altına girmiştir. Avustralya tüm bu işbirliklerin sonucu olarak sorumlulukları ile birlikte imkan ve kabiliyetlerini de arttırmış ve müttefiki için değerli bir varlık sergilemek istediğini göstermiştir. Reilly (2015: 254) coğrafi izolasyon nedeniyle Avustralyalıların gücün uluslararası ilişkilerdeki rolünü yeterince takdir edemediğine değinmektedir. Avustralya, İngiltere ve ABD gibi iki büyük deniz gücüne yakınlığından ötürü küresel güç dengesi açısından kazanan taraf olmuştur. Dolayısıyla Avustralyalılar, benzer şekilde, bölgesel düzeyde de kendi güçleri hakkında çok az düşünmek zorunda hissetmişlerdir (Reilly, 2015:254).

Yine de bu Avustralya'nın bölgede yumuşak bir güç olarak yükselmediği anlamına gelmemektedir. Joseph Nye (1990: 154) yumuşak gücü, klasik

² Avustralya, Fransa, Hollanda, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri 1947 yılında Canberra Antlaşmasını imzalayarak Güney Pasifik Komisyonunu kurmuşlardır. Komisyonun kurucu üyeleri olan kalkınmış ülkeler ekonomik ve sosyal kalkınmayı geliştirmek için uluslararası işbirliğini ve Güney Pasifikte kendi kendini yönetemeyen bölge halklarının refahını arttırmayı amaçlamışlardır. 1962 yılında Hollanda, 2005 yılında İngiltere Komisyondan çekilmişlerdir.

³ Colombo Planı, Asya-Pasifik bölgesinde yer alan üye ülkelerin iktisadi ve toplumsal kalkınmasını desteklemek için 1950 yılında kurulan ve merkezi Sri Lanka'nın başkenti Colombo'da bulunan bir bölgesel örgüttür. Colombo Planı bölgenin insan kaynaklarını geliştirmeyi amaçlar. Üye ülkeler, Afganistan, Avustralya, Bangladeş, Butan, Brunei Darussalam, Fiji, Hindistan, Endonezya, İran, Japonya, Kore Cumhuriyeti, Laos, Malezya, Maldivler, Moğolistan, Myanmar, Nepal, Yeni Zelanda, Pakistan, Papua Yeni Gine, Filipinler, Suudi Arabistan, Singapur, Sri Lanka, Tayland, ABD ve Vietnam'dan oluşmaktadır.

“zor” askeri güç kaynağının aksine, “zorlamadan ziyade cazibe yoluyla istediğinizi elde etme yeteneğinin” ve bir ülkenin “kültürünün, politik ideallerinin ve politikalarının çekiciliğinin” seferber edilmesi olarak tanımlamaktadır. Nye’in kullandığı kavram bir ülkenin yumuşak gücünü sadece kültür ve diplomasi ile sınırlı şekilde ele almamaktadır. Yumuşak güç, aynı zamanda teknoloji, eğitim, yardım ve ticaret unsurlarını da içerir. Uluslararası güç için bunların tamamının ya da birleşiminin önemi her geçen gün artmaktadır. Avustralya, Pasifik bölgesinde bu alanlardaki gelişmişliğinden kaynaklı gücünü hissettirmektedir. Antarktika’da ise Avustralya yumuşak güç kaynaklarından özellikle kültür, diplomasi, teknoloji ve eğitimin desteklediği bir politika yürütmektedir.

İkinci Dünya Savaşı’nın ardından Avustralya, Birleşmiş Milletlere destek olarak güç politikası eksenli politika yerine uluslararası hukukun ve düzenin esas alındığı bir dış politika izlemektedir. Avustralya dış politikasının bir diğer bileşeni çoğunluğun üzerinde uzlaştığı belirli ulusal çıkarların savunulmasıdır. Avustralya dış politikasının devamlılık gösteren diğer bileşenlerine örnek olarak göç hareketlerinin kontrolü, Avustralya’nın deniz aşırı ülkeler ile ticaretinin korunması, Güneybatı Pasifik’te refah politikalarının geliştirilmesi ve Avustralya’nın Antarktika bölgesindeki menfaatleri örnek verilmektedir. Sayılan bu dış politika esaslarının hayata geçirilmesi için karşılıklı işbirliklerine dayanan bir dış politikanın gözetilmesi gerekmektedir.

Avustralya bir yandan Antarktika politikasını ulusal menfaatleri çerçevesinde belirlerken, diğer yandan bu politikanın söylem ve uygulama itibarıyla uluslararası hukuk ve düzen ile bağdaşır olmasına özen göstermektedir. Avustralya’nın yerel siyasi gündemini, ajanslardan ve hükümet dışı kuruluşlardan oluşan bir politika topluluğu belirlemektedir. Bu topluluk Antarktika özelinde belirlenen gündeme destek vermektedir. İki partili siyasi sistemde değişen hükümetlere rağmen Antarktika politikasına verilen destek değişmemiştir (Haward, Hall ve Kellow, 2007: 22; Haward ve Cooper, 2014).

Avustralya, Avustralya Antarktika Bölümüne⁴ (Australian Antarctic Division) verdiği destek ve bu kurum aracılığı ile sürdürdüğü bilimsel program sayesinde Antarktika bölgesi üzerindeki egemenlik iddiasını desteklemektedir. Bölgeye ilişkin egemenlik iddiaları bilimsel olduğu kadar siyasi öneme de sahiptir. Bölgeye ilişkin keşif çabasına bayrak dikme yarışı eşlik etmiştir. Avustralya, 1933 tarihli Britanya hükümet kararname ile Birleşik Krallık bayrağının dalgalandığı “Avustralya Antarktika Bölgesi”nin (Australian Antarctica Territory) idaresini Avustralya Milletler Topluluğu adına devralmıştır. O günden bu yana Avustralya hem Antarktika kıtasının

⁴ Avustralya Antarktika Bölümü, Avustralya’nın Antarktika Programını yönetmekle görevli ve Çevre ve Enerji Bakanlığına bağlı bir kamu kurumudur.

yüzde 42'sini kapsayan bölge üzerindeki egemenliğinin uluslararası hukuk açısından kabulü için çaba sarfetmekte, hem de bölgenin idaresi için uluslararası topluluk ile işbirliği yapmaktadır. İngiltere her ne kadar kıtanın tamamında egemen olmayı arzulasa da 1959 yılında kıtanın Birleşik Krallık, Fransa, Norveç, Yeni Zelanda ve Avustralya arasında paylaşılmasına rıza göstermiştir. Söz konusu ülkeler Avustralya'nın bölgedeki hakimiyetini kabul ederken, Şili ve Arjantin'in egemenlik talepleri kabul görmemiştir (Wilson, 1964:17; Joyner, 1984).⁵ Avustralya'nın Birleşik Krallık, Fransa, Norveç ve Yeni Zelanda ile toprak paylaşımı hususunda uzlaşma ihtimali daha yüksek olmakla birlikte, Şili ve Arjantin ile bir anlaşmaya varması güç görünmektedir. Güney Amerika ülkeleri şimdiye kadar Antarktika'da bir çatışma içerisine girmekten kaçınmışlardır. Soğuk Savaş yıllarında Sovyetler Birliği'nin bölgedeki varlığı ortak bir endişe kaynağı olurken, bütün taraflar Antarktika'da modus vivendi'yi sürdürmekte uzlaşmıştır.

Bray (2016), Avustralya dış politikasının iki esasa, bir yandan Antarktika'da toprak talebine diğer yandan Antarktika Antlaşmalar Sistemi ile tesis edilen işbirlikli bilimsel faaliyetler ve çevre koruma değerlerine odaklandığını belirtmektedir. Bray'e göre (2016) Avustralya, Antarktika Antlaşmalar Sisteminden yabancı devletlerin Antarktika toprakları üzerinde egemenlik kazanmasını önlemeyi amaçlayan bir "stratejik inkar" politikası aracı olarak istifade etmektedir. Avustralya'nın Antarktika'da savunduğu ve bir uluslararası antlaşma aracılığıyla uluslararası topluluğun onayına sunduğu rejim, Avustralya'nın ulusal çıkarlarına uygun düştüğü kadar imzacı taraflara da "çekici" gelmiştir.

2. Antarktika'nın Avustralya İçin Jeopolitik Önemi

Antarktika kıtasının belirli kısımları için yedi ülke ulusal egemenlik iddiasında bulunmuşlardır. Birleşik Krallık 1908 ve 1917 yıllarında egemenlik iddiasında bulunurken, 1923 ve 1924'te sırasıyla Yeni Zelanda ve Fransa, ardından 1933'te Avustralya ulusal egemenlik iddialarını açıklamışlardır. Bu ülkeleri 1933 yılında Norveç, 1940'ta Şili, 1946'da ise Arjantin takip etmiştir. Şimdiye kadar bölgede ulusal egemenlik iddiasında bulunmayan hiçbir ülke yönetimi sözkonusu bu yedi ülkenin ulusal egemenlik iddialarının hukukiliğini ya da geçerliğini kabul etmiş değildir. Avustralya'nın toprak egemenliği iddiasını kabul eden ülkeler Norveç, Yeni Zelanda, Fransa ve Birleşik Krallık ile sınırlıdır.

⁵ Şili ve Arjantin bölgedeki egemenlik iddialarını Papa VI. Alexander'ın 1493'te aldığı karara dayandırmaktadır. Söz konusu hükme ve 1494'te imzalanan Tordesillas Antlaşmasına göre Cape Verde Adalarının 370 deniz mili açığından geçerek Dünyayı Kuzey ve Güney Kutbu arasında ikiye bölen meridyenin batısında kalan tüm topraklar sonsuza kadar İspanya'ya verilmiştir. Şili ve Arjantin de İspanya'nın Güney Amerika'daki "mirasçıları" olarak söz konusu hudut çizgisinin Antarktika'daki devamını esas alarak bölgede egemenlik iddiasında bulunmaktadır (Joyner, 1984: 476; Hoffman, 1973).

Uluslararası hukukta, ıssız topraklar üzerinde egemenlik talep eden bir ülkenin bu bölgeyi etkin bir şekilde işgal etmesi gerektiği kabul edilmektedir (Jenning, 1917; Shaw 2008). Avustralya ve diğer ülkelerin bilim üsleri ile bu işgali hayata geçirdikleri ve hatta bu şekilde egemenliğe ilişkin siyasi tartışmaların üzerinin örtüldüğü görülmektedir. Antarktika'nın insan yerleşimine elverişsiz iklim ve tabiatı bölgede toprak talebinde bulunmayan ülkelerin başka devletlerin egemenlik iddialarını red etmeleri için de bir gerekçe olmaktadır. Ancak, Antarktika'nın kullanımını düzenleyen 1959 tarihli Antarktika Antlaşması, bölgedeki toprak talep eden yedi ülke arasında bir çatışma doğmaması için 4. Maddede:

“Bu Antlaşma yürürlükte iken gerçekleşen hiçbir eylem veya faaliyet, Antarktika'daki toprak egemenliğine ilişkin bir iddiayı öne sürmek, desteklemek veya reddetmek veya Antarktika'da egemenlik haklarını oluşturmak için bir temel teşkil etmeyecektir. Bu Antlaşma yürürlükte iken, Antarktika'daki bölgesel egemenliğe ilişkin yeni bir talep veya mevcut bir talebin genişletilmesi iddia edilmeyecektir”

diyerek uzlaşmazlığı dondurmayı tercih edecektir. Cassese (2005: 83), keşif veya sembolik ilhak veya bitişiklik kuralına dayalı bölgesel egemenlik iddialarının anlaşma ile askıya alındığını ifade etmektedir.

Avustralya ise toprak iddiasının uluslararası topluluk tarafından kabul görmüyor oluşundan kaynaklı bir huzursuzluk duymaktadır. Diğer iddia sahibi ülkeler gibi Avustralya da uluslararası hukukun bitişiklik kuralı (doctrine of contiguity) çerçevesinde sahipsiz bir ülkenin kazanılabileceği kabulü yerine Antarktika'da sahipsiz ülkenin kazanılması için yerine getirilmesi gereken iki kuralı işletmeyi tercih etmiştir: birincisi egemenliği altına almak niyet ve iradesinin varlığı (animus occupandi); ikincisi bu egemenliğin ülke üzerinde fiilen kullanılması (corpus occupandi) (Pazarıcı, 2008: 145). Bölge ülkeleri bu fiili kullanımı en başta bilim üsleri aracılığıyla sergilemektedir. Bölgedeki diğer ülkelerin aynı yolu tercih ediyor olması bölgenin yönetimi adına işbirliğine ve uzlaşmazlıkların barışçıl çözümüne imkan tanımakla birlikte, gelecekte sınırlı kaynaklar için olası bir rekabeti ortadan kaldırmamaktadır.

McDougal ve diğerleri (1963: 546) güç kullanımının hakim düşünce olduğu zamanlarda tarafların Antarktika'nın kaynaklarını paylaşamaz olarak algıladığını, ancak Uluslararası Jeofizik Senesi⁶ sayesinde bilimsel aydınlanmanın hakim düşünce olmasıyla tarafların münhasır yetkiye sahip oldukları sektörleri yabancı bilim insanlarına açtığını ifade etmektedir. Antarktika'da paylaşılacak en somut şey Uluslararası Jeofizik Senesinden bu

⁶ Uluslararası Jeofizik Senesi, 1882-1883 ve 1932-1933 Uluslararası Kutup Yıllarını örnek alan ve 1957-1958 yılları arasında tüm dünyadan bilim insanlarının katılarak çeşitli jeofizik fenomenleri gözlemleyecekleri bir seri bilimsel faaliyete verilen addır.

yana bilimsel bilgi olmuştur. Hatta o yıla kadar Antarktika kıyılarına ancak balina avı için uğrayan Sovyetler Birliği bilimsel faaliyetler için üsler kurmuştur. Bir yandan kıtanın doğal kaynaklar itibariyle henüz çok şey vaat etmiyor oluşu işbirliğini kolaylaştırmaktadır. Diğer yandan, Antarktika'nın doğal kaynakları tamamiyle keşfedilmiş değildir. Bölgeye ilişkin veriler arttıkça, Antarktika'dan beklentiler de değişecektir.

Avustralya'nın Antarktika Bölgesi ile ilişkisi oldukça geriye gitmektedir. Coğrafya bilimcisi Sir Alexander Mawson'un 1911-1914 tarihleri arasında gerçekleşen Avustralasya Antarktika Seferi, manyetik güney kutbu yakınında bulunan Antarktika kıtasını keşfetmeyi amaçlamıştır (Australian Government, 2019a). Sonrasında Sir Alexander Mawson İngiltere Avustralya ve Yeni Zelanda Antarktika Araştırma Seferi'ne öncülük edecek ve Cape Dension mevkinde Britanya Kralı 5. George adına resmi mülkiyet talebinde bulunacaktır. İngiltere Avustralya ve Yeni Zelanda Antarktika Araştırma Seferi 1929 ve 1931 tarihlerinde bölgeye iki ziyareti içermektedir. Ancak Avustralya'nın Antarktika seferleri 1947 yılından itibaren sıklaşacaktır.

Avustralya Ulusal Antarktika Araştırma Seferi 1954 yılından itibaren MacRobertson Land'in kıyısındaki Mawson üssünü inşa etmiş ve o günden bu yana bölgedeki bilimsel varlığını devam ettirmiştir. Günümüzde Mawson üssü ile birlikte toplam dört üs çalıştırılmaktadır. Avustralya Çevre ve Enerji Bakanlığına bağlı Avustralya Antarktika Bölümü, Tazmanya eyaletinin Hobart şehrinde bulunan merkezinden Antarktika kıtasında yer alan Casey ve Davis'teki iki daimi üssün ve Antarktika dairesinin hemen kuzeyinde yer alan Macquarie Adası üssünün faaliyetlerini idare etmektedir (Australian Government, 2019b). Ofis Antarktika'nın en yüksek noktasında konuşlanan bir meteoroloji istasyonunu, Heard ve McDonald Adaları ile Commonwealth Körfezi'nde bulunan başka önemli sahaları denetimi altında bulundurmaktadır. (Australian Government, 2019c). Bütün bir yıl boyunca çalışan istasyonların Hobart'a uzaklığı 1542 km ile 5398 km arasında değişmektedir. Avustralya Antarktika Bölgesi, kıtanın yüzde 42'sini kapsamaktadır.

Avustralya, müttefik veya stratejik ortak olarak gördüğü ülkelerin dışında kalan devletlerin Antarktika'ya yerleşmesine başlangıçta sıcak bakmamıştır. Devasa boyutlarıyla Antarktika kıtası Atlantik ve Hint Okyanuslarını birbirine bağlayan doğal bir kara parçasıdır. Walter Sullivan'ın 1957'de Foreign Affairs'ta çıkan makalesine atıf yapan Joyner (1989: 86) Avustralya'nın Güney yarım kürede yer alan bu kıta için asıl stratejik çıkarımın Antarktika'da düşman bir gücün hakimiyetine izin verilmemesi olduğunu ifade etmektedir. Soğuk Savaş, ABD ve Sovyetler Birliği'nin Güney Kutbu'nda girişebilecekleri bir silahlanma yarışı neticesinde Antarktika'da nükleer silahların test edilmesi, konuşlandırılması kaygısını doğurmuştur. Balistik füzelerin yeterli menzile ulaşması halinde

Antarktika'nın termonükleer silahlar için elverişli bir üs olacağı yönündeki değerlendirme de bu tehdit algısını yansıtmaktadır (Sullivan 1957:163). Geniş Antarktika coğrafyasında yerleştirilmeleri halinde mobil kıtalararası balistik füze fırlatma sistemlerinin yer tespitinin zor olacağından endişe duyulmuştur. Avustralya, Sovyetler Birliği'nin başlangıçta Antarktika'da yerleşik bir hal almasına sıcak bakmamıştır. Avustralya istihbaratı Sovyetler Birliği'nin bir Güney Okyanus Filosu oluşturmak için bir denizaltı üssü arayışı içerisinde olduğu bilgisine ulaşmış ve Avustralya Antarktika Bölgesinin Rusya tarafından işgalinden çekinmiştir. Soğuk Savaş'ın gerilimi Antarktika Antlaşmalar Sistemi müzakerelerinde de kendini hissettirmiştir.

Sovyetler Birliği'nin bölgede artan faaliyetlerinin sonucu olarak Batılı ülkeler Soğuk Savaş'ın tedirgin edici varlığının Antarktika'da da hissedilmemesi için uluslararası uzlaşmayı gerekli görmüşlerdir. Paris'te 1955 yılında düzenlenen uluslararası bir konferansta Antarktika'da her milletten personelin yerleştirileceği bölgelere karar verilmiştir. Dikkat çekici olan ise uluslararası antlaşma ile çeşitli milletlerin kullanımına açılmasına karar verilen ve bu ülkelerden personel barındıran istasyonların farklı milletlerin ulusal egemenlik hakkı iddiasında buldukları bölge sınırları içerisinde kalıyor olmasıdır. Örneğin Sovyet istasyonları Avustralya'nın hak iddia ettiği saha içinde kalırken, ABD istasyonları Arjantin, Avustralya, Birleşik Krallık ve Yeni Zelanda'nın ulusal egemenlik iddiaları çerçevesinde çizilmiş sınırlar içerisinde kalmaktadır. Nihayetinde bu istasyonların sadece barışçıl ve bilimsel amaçlarla kullanımına karar verilmiş ve Antarktika Antlaşmalar Sistemi'nin ilk adımı olan Antarktika Antlaşması (1959) Soğuk Savaş döneminin ilk silahsızlanma antlaşması olma özelliğini kazanmıştır. ABD ve SSCB, Antarktika' da kuracakları üsler aracılığıyla silahlanmayı ve süper güç rekabetini bölgeye taşımayacaklardır.

Antarktika'da varlık gösteren devletler arasında güven eksikliği halen derin olup, ülkelerin bölgede sürdürülecek faaliyetlerin niteliğine ilişkin çatışan değerlerini ve çıkarlarını uzlaştırmalarını güçleştirmektedir. Brady (2013), bölgedeki uzlaşmazlık atmosferine örnek olarak Kasım 2012' de, Antarktika Deniz Yaşamı Kaynaklarının Korunması Komisyonu'nun (The Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources-CCAMLR) yıllık toplantısında, Rusya, Çin, Belarus ve Ukrayna'nın Güney Okyanusu'nda deniz koruma alanlarının kurulması için getirilen çeşitli tekliflere itirazda bulunmalarını vermektedir. Kimi ülkeler önerilen deniz koruma alanları için müspet veya menfi herhangi bir görüş dahi bildirmemiştir. Brady (2013) öneriyi getiren ülkelerin (Yeni Zelanda, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Fransa ve İngiltere) – gündemlerinin belirsiz olduğunu ve ülkeler arasında konuya ilişkin fikir birliğine erişilemediğini ifade etmektedir. Aslında ülkelerin deniz koruma alanlarının oluşturulmasına bir itirazı yoktur. Güney Okyanusu'nda zaten deniz koruma alanları bulunmaktadır. Öneriyi muhalif ülkelerin, yeni deniz koruma alanları

önerisini bir Çinli Antarktika diplomatının ifadesiyle “yumuşak varlık” yani diğer aktörlerin faaliyetlerini kısıtlamak için çevresel tedbirlerin kullanımı olarak gördüğü anlaşılmıştır.

3. Antarktika Antlaşması

Uluslararası Jeofizik Senesi 1 Temmuz 1957 tarihinde başlayıp 31 Aralık 1958'e kadar 18 ay boyunca devam eden ve 67 ülkenin katıldığı uluslararası bir projedir. Bu projenin önemi Uluslararası Kutup Yıllarının (1932-1933) İkinci Dünya Savaşı ile birlikte yok olan bilimsel mirasının ve Soğuk Savaş ile kesintiye uğrayan bilimsel işbirliği ve ilerlemenin yumuşama döneminin de katkısıyla çok daha geniş katılımlı bir uluslararası bilimsel proje ile canlandırılmasıdır. Uluslararası Jeofizik Yılı, 1959 yılında imzalanacak olan Antarktika Antlaşmasının da diplomatik temellerini atmıştır (British Antarctic Survey, 2019a). Antarktika Antlaşması Komitesi'nin Antarktika'nın barışçıl amaçlarla ve ortak bilimsel araştırma için kullanılması çağrısı Antarktika Antlaşması'na giden yolu açmış ve antlaşma metninin 2. Maddesinde aynen yer almıştır. Antlaşmayı imzalayan 12 ülke (Arjantin, Avustralya, Belçika, Şili, Fransa, Japonya, Yeni Zelanda, Norveç, Güney Afrika, Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletler) Uluslararası Jeofizik Yılı'nın da katılımcılarıdır. Antlaşma 1961 yılında devreye girmiş ve günümüze kadar 54 ülke tarafından kabul edilmiştir (Secretariat of the Antarctic Treaty, 2019). Antarktika Antlaşmalar Sistemi olarak da anılan Antarktika Antlaşması'nı imzalayan taraf ülkelerden 29' u değişiklikler için oy hakkına sahip iken (Consultative Parties), diğer 24 ülke ise gözlemci statüsündedir (Non-Consultative Parties). Gözlemci statüsündeki ülkeler İstişare Toplantılarına katılabilmekle birlikte karar alımına katılamazlar. Antlaşmaya taraf bütün ülkeler Antarktika'ya olan ilgilerini bölgede “önemli bir araştırma faaliyeti yürüterek” gösterdikleri zamanlarda Danışma Toplantılarına katılma hakkına sahiplerdir (Gray, 2016). Günümüzde 17 ülkenin Antarktika'daki faaliyetleri bu hükme uygun olarak kabul edilmektedir. Antlaşmanın başlangıç paragrafı “Antarktika, yalnızca ve sonsuza dek barışçıl amaçlarla kullanılmaya devam edecek ve uluslararası anlaşmazlıkların sahnesi ya da nesnesi olmayacaktır” demektedir. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere güvenlik odaklı bu genel amaç antlaşmaya taraf ülkelerin ulusal çıkarları için büyük öneme sahip bir konu haline almıştır. Taraf ülkeler bu genel amaç çerçevesinde uzlaştıkları için sonrasında egemenlik iddialarından kaynaklanan yasal sorunlar ve doğal kaynaklara erişim gibi ileride potansiyel olarak uzlaşmazlıklar doğuracak konularda işbirliği yapmakta daha istekli olmuşlardır.

Antarktika Antlaşması ilerleyen yıllarda Antarktika'ya ilişkin üç ilave antlaşmayı içerecek şekilde genişleyerek Antarktika Antlaşmalar Sistemi'ni (AAS) oluşturmuştur. Bunlar, 1972 tarihli “Antarktika Ayı Balıklarının Koruma Sözleşmesi” (CCAS), 1980 tarihli “Deniz Canlı Kaynaklarının

Korunması Hususunda Sözleşme” (CCAMLR) ve 1991 tarihli “Antarktika Antlaşması Çevre Koruma Protokolü” (Madrid Protokolü) olarak sıralanmaktadır. Antlaşmaya taraf ülkeler belirli konularla ilgili kurallar koymuşlardır. Bu anlaşmalar sayesinde, Antarktika'daki faaliyetlerin düzenlenmesi için yasal olarak bağlayıcı hükümlerin daha kesin bir şekilde uygulanmasına olanak sağlanmıştır. Antarktika Antlaşması, Antarktika'yı bilimsel bir bölge olarak tanımlar ve kıtada askeri aktiviteyi yasaklar. Bölgede askeri varlık ancak bilimsel amaçlı faaliyet göstermek kaydıyla kabul edilebilir. Böylece Antlaşma eski Soğuk Savaş Antarktika silahlanma kontrolü antlaşmasını da kapsayacak şekilde geniş tutulduğu için bir antlaşma sistemine doğru evrilmiştir. Aslında Antarktika Antlaşmalar Sistemi bir rejim inşası örneğidir.

AAS aynı zamanda en kapsamlı ve en sıkı çevre koruma rejimlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bazı devletlerin BM Deniz Hukuku Sözleşmesine (UNCLOS) dayanarak, Antarktika kıtasını çevreleyen sulardaki kıta sahanlıklarının uzatılmasını amaçlayan başvurular sunması bu barışçı rejimin yakın gelecekte karşı karşıya kalabileceği sorunlara işaret etmektedir. AAS'nin giderek artan şekilde balina avlama, biyolojik gözlem ve iklim değişikliği gibi çevre koruma ile ilgili diğer yasal rejimlerle birlikte çalışması gerekmektedir. Nasıl ki sıcaklıkların yükselmesi ile birlikte eriyen buzullar Kuzey Kutbu'nda ortaya çıkması muhtemel yeni ulaşım güzergahları ve ekonomik faaliyet alanları ile anılıyorsa, Güney Kutbu'nda da artan sıcaklıkların ve eriyen buzulların 2048 yılından sonra yeni keşif fırsatları doğuracağı öngörüsünde bulunmaktadır. Ayrıca bölgede yükselen turizmin çevresel etkisi ile ticari olarak faydalı kaynaklara yönelik artan araştırmalar kaygı doğurmakta olup bölgedeki faaliyetlerin nasıl kontrol edilerek koruyucu önlemlerin uygulanacağına yönelik sorular yanıtız kalmaktadır. Gelecekte daha ciddi kurumsal ve yönetim meseleleri ile karşılaşılabilir. Yine de Antarktika hiçbir yerlisi olmadığı halde bu insansız kıtanın ihtiyaçları doğrultusunda işbirliği insiyatifi sergileyen ülkelerin, ulusal çıkarları ile kıtanın güvenliğini uzlaştıracak kadar pragmatik olabildiklerini göstermiştir.

1980 tarihli Deniz Canlı Kaynaklarının Korunması Hususunda Sözleşme, giriş kısmında “Antarktika kıtasını çevreleyen suları sadece barışçıl amaçlarla korumak ve uluslararası anlaşmazlıkların sahnesine veya nesnesine dönüşmelerini önlemek tüm insanlığın yararınadır” denmektedir. Antarktika'yı “barış ve bilime adanmış doğal bir rezerv” olarak nitelendiren ve Antarktika maden kaynakları faaliyetlerine 50 yıllık bir moratoryum getiren Antarktika Antlaşmalar Sistemine 1991 yılında Çevresel Koruma Protokolü de eklenmiştir. Görüldüğü üzere kıtanın her türlü silahlanma, nükleer deneme ve askeri faaliyetten arı tutulmasına ek olarak, bu uzlaşının farklı alanlardaki işbirliği ile desteklendiğini söylemek mümkündür. Antarktika Antlaşması'nın 11. Maddesi tarafların “anlaşmazlıkların müzakere, soruşturma, arabuluculuk, uzlaştırma, tahkim, adli çözüm veya

kendi seçtikleri diğer barışçıl yollarla çözüme kavuşturulması amacıyla kendi aralarında istişarelerde bulunmaları” çağrısında bulunur. Bütün bu yollar tüketildiği takdirde ise 11. Madde bütün tarafların rıza göstermesi halinde anlaşmazlığın uzlaşma için Uluslararası Adalet Divanı'na götürülmesini tavsiye eder. Antlaşmanın bu genel tavrı çok taraflı güven tesis ettiği kadar Avustralya'nın siyaseti ile de uyumludur. Avustralya, Antarktika kıtasında ulusal güvenliğini ve jeostratejik avantajını gözetken politikalara ulaşmak için tek taraflı stratejiler geliştirmek yerine, bunları Joyner'in deyişiyle “kollektif bir işlevsel stratejiye dönüştürmüştür”. Böylece askeri faaliyette bulunmadan karşılıklı güvenlik teşvik edilmiş olmaktadır. Antarktika Antlaşma Sistemi zaman içerisinde olgunlaşan bir rejimdir. Öyleki AAS, dünyanın geri kalanı için barışçıl bir işbirliği örneği teşkil eden en başarılı uluslararası anlaşmalardan biri olarak kabul edilmiştir. AAS, Avustralya'nın ve diğer egemenlik iddiası olan ülkelerin Antarktika politikaları güvenleştirme sonucunda kısıtlanmadığı takdirde eşsiz bir çevresel rejim olma niteliğini sürdürebilir. AAS tarafların taahhüdü ve işbirliğinden ötürü, şimdiye kadar rahatsız edilmeyen bu kıtanın tamamını korumaya devam edecektir.

1991 tarihli “Antarktika Antlaşması Çevre Koruma Protokolü”nün (Madrid Protokolü) beşi yürürlükte olan altı eki bulunmaktadır. Bunlar:

- tüm faaliyetler için geliştirilecek Çevresel Etki Değerlendirmelerini gerektirmektedir;
- Antarktika bitki ve hayvan türlerini korumaktadır;
- atık bertarafı ve yönetimi için kurallar koymaktadır;
- deniz kirliliğine karşı koruma ve
- özel alan ve miras koruması sağlamaktadır.

Altıncı Çevresel Acil Durum Sorumlulukları Eki, tüm taraflar yerel mevzuat gerekliliklerini yerine getirdikten sonra yürürlüğe girecektir (British Antarctic Survey, 2019b). Protokol, Antarktika'da çevrenin ve ekosistemin kapsamlı bir şekilde korunmasına yönelik bir çerçeve belirleyerek, Antarktika'daki tüm faaliyetlerin çevresel etkilerini sınırlayacak şekilde önceden planlanmasını ve yürütülmesini öngörür. Böylece, Antarktika'nın, huzur, barış ve bilime tahsis edilmiş doğal bir rezerv olarak belirlendiği kabul edilir.

Madrid Protokolü, Antarktika'daki ticari madencilik yasağı ile bilinir. Protokolün 7. maddesi, bilimsel amaçlar hariç olmak üzere, Antarktika'da maden çıkarılmasını yasaklamaktadır. Bu yasağın arka planında ise Avustralya'nın somut tutumu yer almaktadır. Avustralya Başbakanı Bob Hawke, 23 Mayıs 1989'da Antarktika Maden Kaynakları Faaliyetlerinin Düzenlenmesine İlişkin Sözleşmeyi (Convention on the Regulation of

Antarctic Mineral Resources Activities-CRAMRA) resmi olarak imzalamayı reddettiğini ilan ederek Sözleşmenin yürürlüğe girişini etkili bir şekilde veto etmiştir. CRAMRA'nın yürürlüğe girmesi için, Antarktika'da yedi hak talebi sahibinin tamamının sözleşmeyi onaylaması gerekmektedir. Avustralya'nın katılımı olmadan bu önkoşul yerine getirilememektedir. Fransa, daha sonra mineral antlaşmasını imzalamayı reddederek, Yeni Zelanda da sözleşmenin onaylanmasını erteleyerek Avustralya'ya destek vermiştir. Hawke hükümeti, aynı zamanda, petrol sondajı da dahil olmak üzere tüm madencilik faaliyetlerine ilişkin yasakları da içeren, ve Antarktika Yaban Hayatı Parkı oluşturulmasını öngören Çevre Koruma Sözleşmesini destekleme taahhüdünü ilan etmiştir (Joyner, 1989; Rothwell, 1990).

Madrid Protokolü 1998'de yürürlüğe girmiş olup; 25. maddesi uyarınca, 20 yıllık sürenin sonunda (2048) protokolün gözden geçirilmesi imkânı sağlanmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2019). Mayıs 2016'daki Antarktika Antlaşması İstişare Toplantısı'nda biraraya gelen taraflar madencilik yasağına bağlılıklarının altını çizmişlerdir. Böylece, Madrid Protokolü'nün 2048'de sona ermeyeceğine dikkat çekilmiştir.⁷ Madencilik yasağı konusunda ise bir zaman sınırı yoktur ve yasağı değiştirmek için katı kurallar bulunmaktadır. Avustralya Antarktika Bölümü, madencilikte “50 yıllık yasak” kavramının yaygın bir yanığı olduğunu ve Protokol'ün genel gözden geçirme hükümlerinden kaynaklandığını belirtmektedir. Madencilik yasağının 2048 yılına kadar kaldırılması için oybirliği gerekmektedir. O tarihten sonra ise Protokolün işleyişini gözden geçirmek için taraflardan herhangi biri bir konferans yapılmasını talep edebilir.

Bölgedeki işbirliği rejimi sadece sözleşmelerden ibaret değildir. Bir dizi uzman kuruluş, Antlaşmanın taraflarına çalışmalarını yürütmede yardımcı olmaktadır. Antarktika Araştırmaları Bilim Komitesi (The Scientific Committee on Antarctic Research-SCAR) Antarktika araştırma programlarının koordinasyonunda görev almakta ve bilimsel işbirliğini teşvik etmektedir. SCAR'ın desteklediği uluslararası bilimsel projeler içerisinde 2007-2008 yıllarında düzenlenen Uluslararası Kutup Yılı özellikle devrimsel nitelikte olarak anılmaktadır. Farklı disiplinlerden ve çeşitli ülkelerden gelen çok sayıda bilim insanı ortak hedefler doğrultusunda çalışmıştır. Uluslararası Kutup Yılı (2007-2008) çerçevesinde desteklenen projelerden biri de Antarktika'nın Gamburtsev Bölgesine yönelik olup, Antarktika buz tabakasının altındaki Gamburtsev Dağları'ndaki nehir vadilerinin konumları tespit edilmiştir (Robinson, 2016). Amerika Birleşik Devletleri, Çin,

⁷ İstişare toplantılarında bilimsel işbirliği; Antarktika ortamının korunması; bitki ve hayvanların korunması; tarihi alanların korunması; korunan alanların belirlenmesi ve yönetimi; turizmin yönetimi; bilgi değişimi; meteorolojik verilerin toplanması; hidrografik çizelgeleme; lojistik işbirliği; ve iletişim ve güvenlik gibi konulara ilişkin öneriler, önlemler, ve kararlar belirlenmektedir.

Avustralya, Almanya, Rusya ve Birleşik Krallık'ın işbirliği ile gerçekleşen bu önemli proje sayesinde buz kütesinin altında yer alan çok eski kaynaklı suyun izine rastlanmıştır. Arjantin, Belçika, Güney Kore, Amerika Birleşik Devletleri ve Ukrayna arasında işbirliğini içeren Larsen Buz Sahaneliği Sistemi projesi (LARISSA) ile 2008'e kadar son yirmi yılda gerçekleşen süratli iklim değişikliğinin bulgularına ulaşılırken, iklim değişikliğinin Antarktika'ya etkilerinin yolaçacağı küresel sonuçlar da daha iyi anlaşılmıştır. İtalya, Almanya, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri ve Yeni Zelanda'nın katkıda bulunduğu Antarktika Jeolojik Sondaj Programı (ANDRILL) Antarktika'nın küresel iklim sistemindeki rolününün öğrenilmesine büyük katkı sağlamıştır.

Ulusal Antarktika Programları Yöneticileri Konseyi (The Council of Managers of National Antarctic Programs-COMNAP) Antarktika'daki faaliyet gösteren ulusal ajansların başkanlarından oluşmaktadır. COMNAP, lojistik bilgi alışverişinde bulunmak, işbirliğini teşvik etmek ve Antlaşma taraflarına çeşitli pratik konularda tavsiyelerde bulunmak üzere her yıl toplanır. Antarktika Antlaşmasına taraf ülkeler, daha geniş uluslararası topluluk çıkarlarını temsil eden hükümetlerarası ve hükümet dışı kuruluşlarla yakın bir ilişki geliştirmiştir. Uluslararası Doğanın Korunması Birliği, Birleşmiş Milletler Çevre Programı ve Antarktika ve Güney Okyanus Koalisyonu gibi kuruluşlar da Antlaşma toplantılarına uzman olarak davet edilmektedir. CCAMLR gibi COMNAP da Avustralya'nın Tazmanya Adasının Hobart şehrinde konuşlanmıştır. Avustralya'nın, Avustralya Antarktik Bölümü, bir krill araştırma merkezi ve alana ilişkin zengin bir kütüphane ile birlikte bu iki uluslararası bilimsel kuruluşa da evsahipliği yapıyor oluşu, Antarktika Kıtasına olan derin ilgisini ve bölgedeki bilimsel faaliyetlere katılım arzusunun yansıtmaktadır. Böylece Avustralya, Antarktika biliminde de önde gelen bir konuma ve birikime erişmiştir.⁸

Bu uluslararası bilimsel işbirlikleri sonucunda erişilen bilgi, Güney Kutbuna yakınlığından ötürü iklim değişikliğinin denizler ve türler üzerindeki etkilerini en derinden hissedecek olan Avustralya için özellikle önemlidir. Dahası, bölgesel faaliyetlerin bilimsel ortaklıklarla sınırlı tutulması bir yandan egemenlik tartışmalarının dondurulmasına, diğer yandan bölgeye uluslararası müdahalenin sınırlarının çizilmesine katkıda bulunmaktadır.

⁸ Ayrıca Uluslararası Hidrografik Örgütü, Dünya Meteoroloji Örgütü ve Hükümetlerarası Oşinografi Komisyonu gibi teknik uzmanlığa sahip kuruluşlar da Antlaşma toplantılarına katılmaktadır. Uluslararası Antarktika Tur Operatörleri Birliği (The International Association of Antarctic Tour Operators IAATO), Antarktika'daki büyüyen turizm ticaretinin çıkarlarını temsil eden bir ticari kuruluştur. Birçok tur operatörü, yıllık Antlaşma toplantılarına da uzman olarak katılan IAATO'ya üyedir.

AAS'nin oluşturduğu rejimin önünde zamanla zorluklar belirlemektedir. Gelişmekte olan ülkeler henüz keşfedilmemiş bu kıtadan beklentiler içerisine girmektedir. Antarktika'nın, Arktik bölgesindeki eşdeğer jeopolitik gerilimler, silahlanma ve egemenlik mücadelesine konu olmasının önündeki tek engel Antarktika Antlaşmalar Sistemidir. Bu rejimin ise bölgenin barındırdığı hidrokarbon, maden ve balıkçılık kaynaklarına daha fazla erişim talepleri doğrultusunda zayıflayarak kırılabilir hale geldiği tespitinde bulunmaktadır. AAS, egemenlik iddialarını da içeren, kıtanın Dünya Mirası listesine alınması girişimleri ile parçalanabilir. Malezya Başbakanı Dr. Mahathir Bin Mohamad 29 Eylül 1982'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na "Antarktika'nın sorunu"nu sunarak egemenlik tartışmalarını yeniden ve farklı bir veçhe ile başlatacak kapıyı da aralamıştır (Rothwell, 1990: 289). Malezya Başbakanı, Deniz Hukuku ile ilgili Üçüncü Konferansı başarıyla tamamlayan Birleşmiş Milletler'in dikkatini, kendisinin üzerinde yerli nüfusu veya yerleşimciler olmayan, dünya üzerinde el değmeden kalan en büyük toprak alanı diye tanımladığı Antarktika'ya yoğunlaştırması gerektiğini söylemiştir. Dr. Mahathir bu bölgenin uluslararası topluluğa ait olduğunu belirtmiş ve Birleşmiş Milletlerin bölgeyi yönetmesini veya "mevcut işgalcilerin" dünya milletleri için bölgede mütevellî gibi davranmasını önermiştir. Hayashi (1986: 277), bu tarihten itibaren Malezya ve diğer birçok üçüncü dünya ülkesinin Antarktika Antlaşması sistemini eleştirdiğini, kıtanın uluslararası toplum tarafından yönetimini savunduğunu ve "ortak insanlık mirası" kavramının bölgeye uygulanmasını istediklerini aktarmaktadır. Bölgede egemenlik iddiası olan ülkeler bu isteğe karşı çıkmışlardır (Beck, 1984). Şimdiye kadar yedi ülke Antarktika'nın bazı bölgelerinde idari güçlerini kullandığı, bilimsel araştırma faaliyetleri yürüttüğü ve Antarktika'da yerleşimci grupları barındırdığı için Antarktika devletlerin ulusal otoritesi dışında kalan *res nullius* olarak tanımlanamayacaktır. Avustralya ise "insanlığın ortak mirası" kavramının kalkınmaya yönelik bir amacı olduğunun altını çizerek, bu amacın çevrenin insan faaliyetlerine karşı son derece savunmasız olduğu Antarktika'da asla baskın olmadığına işaret etmiş, dolayısıyla insanlığın ortak mirası kavramının Antarktika'ya uygulanmasının doğru olmayacağını savunmuştur.

AAS her ne kadar bir dizi antlaşma ve işbirliği tecrübesi ile Antarktika'nın bir uluslararası işbirliği ve barış kıtası olarak benimsenmesini sağlasa da, Çin, Hindistan, Rusya ve Japonya gibi ülkelerin bölgedeki faaliyetlerinin artışı ve Antarktika'nın deniz, genetik ve mineral kaynaklar açısından önemli bir ekonomik potansiyele sahip olduğu düşüncesi bölgenin yönetimini yenilenen bir jeopolitik tartışmanın odağına çekmektedir. Antlaşmanın hükümlerine rağmen, bazı devletlerin yakın zamandaki faaliyetleri, egemenlik ve kaynak istismarı sorunlarının çözülmekten uzak olduğunu göstermektedir.

Şimdiye kadar egemenlik talep eden ülkeler Antarktika Antlaşmalar Sistemi aracılığıyla ulusal egemenlikten beklenebilecek yerel yasal ve idari

kontrollerden ziyade bölgesel yönetime öncelik vermişlerdir (Triggs, 1985). Kıtanın ulusal miras ilan edilerek tüm ulusların bölgenin yeraltı ve üstü varlıklarından eşit istifade edebilmesi ve bölgenin yönetimine daha geniş katılım sağlanması yönünde artan talepler ise egemenlik tartışmalarını tekrar gündeme taşıyarak Avustralya'nın gözettiği hassas Antarktika politikasının sorgulanmasına, hatta sonlanmasına yol açabilir. Bu koşullar altında Avustralya'nın Antarktika politikası için maharetle seferber ettiği bir araç işlevi gören AAS dağılabilir.

4. Avustralya'nın Antarktika Stratejisi ve Eylem Planı

Antarktika Antlaşması, yeni toprak talebini yasakladığı sürece Avustralya'nın Antarktika politikasının temel ayağı olmayı sürdürecektir. Antarktika Antlaşmasının varlığı Avustralya'ya Avustralya Antarktika Bölgesi sınırları içerisinde kalan toprakların, bu topraklara ait geniş münhasır ekonomik bölgenin ve genişletilmiş kıta sahanlığının nasıl yönetileceği ile kaynaklarının nasıl kullanılacağına ilişkin tek tarafı hak tanımaktadır. 2013 yılında, Avustralya Antarktika Bölümü eski Direktörü ve Antarktika İklim ve Ekosistemler Kooperatif Araştırma Merkezi eski CEO'su Dr. Tony Press, Avustralya'nın Antarktika ve Güney Okyanusu'ndaki ulusal çıkarlarını değerlendirmek üzere Avustralya Hükümeti tarafından görevlendirilmiştir (Australian Government, 2019d). Dr. Press uzmanlara, paydaşlara ve kamuyoyuna danışarak hazırladığı raporda Avustralya'nın Antarktika Stratejisi ve Eylem Planını belirlemiştir.

Avustralya, Antarktika Stratejisi ve Eylem Planında ulusal çıkarlarını (Australian Government, 2019e):

- Antarktika'nın stratejik ve / veya siyasi çatışmalardan uzak tutulması;
- Avustralya'nın komşu deniz alanlarındaki egemen hakları dahil olmak üzere Antarktika Bölgesindeki egemenliğinin korunması;
- güçlü ve etkili bir Antarktika Antlaşması sisteminin desteklenmesi;
- ulusal önceliklere uygun birinci sınıf bilimsel araştırma yapılması;
- Antarktika'da çevrenin Avustralya bölgesi üzerindeki etkilerinin de gözetilerek korunması;
- Avustralya'ya coğrafi olarak yakın olan bu bölgedeki gelişmeler hakkında bilgi sahibi olunması ve bu gelişmeleri etkileyebilmesi;
- ve Antarktika ile Güney Okyanusu'nda madencilik ve petrol sondajı yasağı dahil olmak üzere Avustralya'nın Antarktika Antlaşmalar Sisteminin yükümlülükleriyle tutarlı ekonomik fırsatların teşvik edilmesi şeklinde sıralamaktadır.

Dolayısıyla Avustralya'nın Antarktika program, ülkenin siyasi çıkarları ile operasyonel kabiliyetlerini Antarktika'ya yönelik bilimsel programında birleştirerek adeta birbirine entegre etmiştir. Avustralya Hükümetinin bilimsel programı iklim değişikliği, Antartika'da insan ayak izi, Antarktika ve Güney Okyanusu vahşi yaşamının korunması, Güney Okyanus balıkçılığının insan nüfusunun artmasından kaynaklanan gıda güvenliği talepleri karşısında sürdürülebilir yönetimi gibi kritik öneme sahip olduğu düşünülen konuları ele almaktadır.

Antarktika Stratejisi Belgesi incelendiğinde, Avustralya'nın ülkenin özellikle bilim, araştırma, eğitim ve teknoloji alanındaki gelişmişliğinin, ülkenin yumuşak gücünün kaynağını oluşturduğunun farkında olduğu anlaşılmaktadır. Avustralya ulusal çıkarlarının bölgede hayata geçirilmesi için izlenecek yolu dört başlık altında toplamıştır. Avustralya'nın göreceli rekabet üstünlüğünün de olduğunu söyleyebileceğimiz bu başlıklara göre (Australian Government, 2019g: 19):

- Avustralya, Antarktika'daki uluslararası lider konumunu güçlendirecektir;
- Avustralya, Avustralya'nın Antarktika'daki ulusal çıkarlarını destekleyen dünyanın önde gelen bilimini gerçekleştirme konusunda esnek, etkili ve güvenilir bir bilim destek yeteneğine sahip olacaktır;
- Avustralya, Antarktika'daki çevre yönetiminde Antarktika programının tüm yönleriyle liderlik yapacak ve en iyi uygulamaları teşvik edecektir;
- Avustralya, Avustralya Antarktika programına ekonomik ve eğitimsel fırsatlar sunacak ve yerel ve uluslararası destek sağlayacaktır.

Bu doğrultuda Avustralya Hükümeti, 2013 yılından itibaren yirmi yılda takip edeceği bir Eylem Planı yapmıştır. Avustralya'nın Antarktika Stratejisini esas alan Eylem Planı aşağıdaki taahhütleri yerine getirmeyi hedeflemektedir (Australian Government, 2019g: 22):

- Araştırma ve iklim amaçlı kullanılacak dünya standartlarında yeni bir buz kırma gemisi alınması,
- Yeni buz kırma gemisinin faaliyetlerini desteklemek için Hobart ve Antarktika'daki temel altyapı ve ekipmanların modernizasyonu;
- Antarktika Geçidi Ortaklığı'nı finanse etmek için 2013 yılından itibaren gelecek üç yıl için 24 milyon dolar, Antarktika İklim ve Ekosistemler Kooperatif Araştırma Merkezi için ise beş yıl boyunca 25 milyon dolar tutarında araştırma fonu sağlanması;
- Hobart Uluslararası Havaalanı pistinin uluslararası kullanımını arttırmak için uzatılması ve Avustralya'nın Antarktika programının desteklenmesi için 38 milyon dolar fon sağlanması;

- Tazmanya'nın Antarktika Geçidi olarak statüsünü daha da geliştirmek için öneriler sunmak üzere ortak bir Ulusal, Eyalet ve sanayi görev gücü oluşturulması;
- Çin Devlet Başkanı Xi Jinping tarafından Kasım 2014 ziyareti sırasında Çin ile Antarktika İşbirliği Anlaşması konusunda iki taraflı bir Mutabakat Zaptı imzalanması;
- ABD ile ortak bir düzenleme çerçevesinde Avustralya Antarktika Programını desteklemek üzere Birleşik Devletler Ulusal Muhafızlarına ait kızaklı Hercules uçaklarının Davis istasyonuna uçuş denemesi gerçekleştirilmesi;
- Güney Okyanusu'nda yasadışı, bildirilmemiş ve düzenlenmemiş balık avını ortadan kaldırmak için aktif ve başarılı bir balıkçılık uyum programının hayata geçirilmesi;
- Ağır yük taşıma kapasitesi nedeniyle ihtiyaç duyulan Avustralya Savunma Kuvvetleri C-17A uçağının Antarktika'ya deneme uçuşlarının tamamlanarak değerlendirilmesi.

Yukardaki eylem planından da anlaşılacağı üzere Avustralya Antarktika Bölgesindeki bilimsel faaliyetler ve taahhütler çerçevesinde sürdürdüğü programını geliştirmeye, bilimsel kapasite ve olanaklarını arttırmaya ve bu çerçevede daha fazla uluslararası katılım ile işbirliği sağlamaya ağırlık vermektedir. Avustralya imkan ve kabiliyet itibarıyla sınırlarının farkındadır ve gerçekçi bir tutum benimsemektedir.

5. Antarktika'da Yükselen Rekabet Ve Güncel Sorunlar

Antarktika Antlaşması Sisteminin (AAS) üyeleri, AAS üyesi olmayanlar ve uluslararası sivil toplum örgütleri Antarktika'nın geleceği hakkında söz sahibi olmak istemektedirler. Hükümetler için bölgedeki varlıklarının ve güçlerinin göstergesi Antarktika bilim üslerinin miktarı, yeri ve türü (tüm yıl veya yalnızca yazın çalışıyor olmaları), sergiledikleri bilimsel faaliyetin kalitesi, Antarktika'daki harcamalarının büyüklüğü, Antarktika'daki vatandaşlarının sayısı, Antlaşma hükümlerince uygun görülen faaliyetlerinin düzeyi ve yayılımı ile bilimsel yayınların sayısı ve önerdikleri yeni yönetim girişimleridir. Ülkelerin bölgedeki faaliyetleri için sarfettikleri gereken bütçe ise işletme maliyetlerini, araştırma fonlarını, kapasiteye yatırımı (üsler, uçaklar, bilimsel kullanım amaçlı buzdolapları vb.) kapsamaktadır. Avustralya, egemenlik iddiası güttüğü bölge içerisindeki yabancı üslerin denetimi aracılığı ile egemenlik iddialarını desteklemek ve güçlendirmek istiyorsa, bu bütçe kalemine her biri yarım milyar dolar kadar tutacak denetim seferlerini de eklemek gerekmektedir.

1984-2004 yılları arasında Antarktika hakkında üretilen bilimsel yayınlar itibariyle ABD, Birleşik Krallık, Avustralya, Almanya ve İtalya başı çekmiştir. Dastidar'ın (2007: 177-178) verdiği bilgiye göre en yüksek üretime sahip beş ülke ABD (toplam verimin % 26,7'si ile), İngiltere (% 13,8), Avustralya (% 9,7), Almanya (% 8,8) ve İtalya (% 6,0) olarak belirlenmiştir. Dergi yayınları açısından ilk beş kurum İngiliz Antarktika Araştırması (972 yayın), Alfred Wegener Polar ve Deniz Araştırmaları Enstitüsü, Almanya (475), Avustralya Antarktika Bölümü (312), Tazmanya Üniversitesi, Avustralya (305) ve Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi, ABD (293) olmuştur. Rusya ise Fransa, Japonya ve Yeni Zelanda'nın ardından dokuzuncu sırada gelmektedir. Rusya bölgede sahip olduğu üsler ve bu üslerdeki insan gücü itibariyle ABD ile birlikte ilk sırada yer almaktadır. Bilimsel projelerde işbirliği ağına katılım itibariyle ABD, Almanya, Birleşik Krallık ve Avustralya başı çekmektedir. Antarktika'da bilimsel faaliyetlere katılan her üç kurumdan biri ABD kaynaklı olup bunların da yüzde 75'i Amerika Üniversitelerine mensuptur (Dastidar ve Ramachandran, 2008: 402). Dolayısıyla, bölgede ülkelerin sergilediği yumuşak gücün temel göstergesi olan bilimsel faaliyetler itibariyle Avustralya bölgede yalnız değildir, karşısında güçlü rakipler bulunmaktadır.

Başta ABD ve Rusya olmak üzere Antarktika'daki faaliyetlerini Pasifik bölgesi politikalarının bir parçası olarak gören ülkeler ise Antarktika'daki egemenlik iddialarını kabul etmemektedir. Bu ülkeler ayrıca Antarktika'daki faaliyetleri ile AAS antlaşmasının hükümlerini zorlayıcı ve bu hükümlerin geçerliğini sınanan girişimlerde de bulunmaktadırlar. 2001 yılında bir Rus maden arama gemisi Madrid Protokolü'nün sınırlandırmalarının aksine bölgede gaz ve petrol rezervleri hakkında veri toplamıştır. Avustralya, Madrid Protokolü'ne bağlılığıyla tutarlı bir şekilde 2009 Ulusal Enerji Güvenliği Değerlendirmesi ve 2009 Savunma Belgesi'nde Avustralya Antarktika Bölgesine herhangi bir atıfta bulunmazken, Amerika Birleşik Devletleri'nin 2002 yılında Antarktika'yı ABD Pasifik Komutanlığı'nın operasyon alanı içerisine dahil ettiği görülmektedir (Department of Resources, Energy and Tourism, 2009; Department of Defence, 2009; U.S. Indo-Pacific Command, 2019). ABD'nin Antarktika Programına askeri lojistik destek sağlıyor olması da bu ülkenin Antarktika'da yumuşak gücün ötesinde egemenliğini tesis etme düşüncesine ve girişimlerine açık olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Fogarty, 2011: 7).

Rusya Federasyonu Başkanı V.V. Putin, 27 Temmuz 2001 tarihinde, Rusya'nın deniz doktrinini onaylamıştır. Bu doktrin "Hint Okyanusu bölgesel yönetimi" bölümü, Rusya'nın Antarktika'da pozisyonunu koruyup güçlendirmeyi amaçlayan devlet politikasının bilimsel çalışmalar yürüterek uygulanabileceğini ortaya koymaktadır. Yine de Rusya Antarktika'daki Rus etkinliklerinin ana hedeflerini yerine getirmedeki taktiksel görevlerin ilki olarak "Antarktika Antlaşması Sisteminin korunması ve ilerici gelişimine kapsamlı katkı sağlanması"nı vermektedir (Lukin, 2014: 209). Bu da

Rusya'nın AAS'nin gelecekte gözden geçirilerek madenciligi de içerebilecek yeni talep ve ihtiyaçlar çerçevesinde güncellenmesini desteklediğini göstermektedir. Rusya Antarktika'ya yönelik strateji belgesinde 2020 yılına kadar ve daha uzun vadede hedef olarak özellikle “Güney Okyanusu'ndaki mevcut su biyolojik kaynaklarını kullanarak ve ayrıca Antrktika'daki maden, hidrokarbon ve diğer doğal kaynakların karmaşık formlarını kullanarak Rusya'nın ekonomik potansiyelini güçlendirme”ye atıfta bulunmaktadır (Russian Federation, 2010: 3).

Avustralya'nın gelecekte ülkenin ulusal çıkarları ile çelişme potansiyeline sahip talep ve girişimleri açısından takip ettiği bir diğer ülke de Çin'dir. Çin 1993 yılında Ukrayna'dan bir buzkıran gemisi alarak Antarktika'ya yirmidört, Kuzey Kutbuna ise üç sefer gerçekleştirmiştir. Çin bu gemi ile 1985-89 yılları arasında bölgede kurduğu araştırma istasyonlarına lojistik destek sağlamıştır. Çin 2005'ten bu yana Antarktika'daki varlığını üsler ve bilimsel faaliyetler aracılığıyla geliştirme çabası içerisindedir. 2011 yılında, Devlet Okyanus İdaresi Başkan Yardımcısı Chen Lianzeng, Çin'in “kutupsal haklarını ve çıkarlarını daha iyi korumak için Çin'in 5 yıllık kutup planının genel hedefinin”, bölgede statüsünü ve etkisini artırmak olduğunu belirtmiştir (Brady, 2017). Çin bu çerçevede 2014 yılına kadar Basler uçağının inebileceği bir havaalanı, 2016 yılına kadar ise yeni bir buzkıran gemisi ile Taishan ve Ross Denizi'nde iki yeni üs inşa etmeyi hedeflemiştir. Yetkililer iki buz kıran gemisinin olması halinde Antarktika ve Arktik'te aynı anda faaliyette bulunabileceğini söylemektedir.

Çin, Ocak 2014'te kapana kısılmış Rus araştırma gemisi Akademik Shokalskiy'i kurtararak bütün dünyanın dikkatini çekmiştir. Kurtarma işlemi Çin'in Antarktika'da artan operasyonel imkan ve kabiliyetini göstermesi açısından önemlidir. Çin 1985'ten bu yana büyük yol katedip dört araştırma üssü inşa etmiştir. Çin üslerinin ikisi, Kunlun ve Taishan araştırma üsleri, Avustralya'nın Antartika Bölgesinde körfezden uzak ve kıtanın iç kesimlerinde konuşlanmıştır. Çin'in en yeni üssü, ABD, Yeni Zelanda, Güney Kore, İtalya, Almanya ve Fransa'nın da araştırma istasyonlarına sahip olduğu stratejik öneme sahip Ross Denizi bölgesindeki Terra Nova Körfezi'nde bulunmaktadır. Çin, beşinci üssünün inşaatına devam etmektedir (Liu, 2018). Çin, sadece mevcut altyapısını geliştirecek yatırım kapasitesine sahip olmakla kalmamakta, Avustralya'nın mevcut bazı projelerine de mali destek vermektedir. Bu da Avustralya'nın Çin'in altyapı projelerine karşı tahammülünü açıklayabilir. Çin'in Güney Çin Denizi'nde egemenlik iddiasını desteklemek amacıyla kayalık, mercan resifi ve adalar üstünde giriştiği üs, liman ve havalanı inşası projeleri ise benzer bir siyasetin Antarktika'da takip edildiği endişesini doğurmaktadır. Çin de bölgede faal diğer ülkeler gibi Antarktika Antlaşması'nın oluşturduğu yönetim rejimine katılsa da, Antlaşmanın ömrünün sonlanması ihtimaline karşı yedek planlarını eksik etmemektedir (McGee ve Haward, 2019). Çin'in Güney Çin

Denizi'nde uluslararası hukuka meydan okuyan ve kıyıdaş ülkelerle uzlaşmaz tutumu dikkat çekmekte ve Antarktika ile benzerlikler kurularak çıkarımlarda bulunulmasına yol açmaktadır (Scott, 2017). Avustralya'nın, Çin'in Antarktika politikası netleştikçe bölgede artan varlığından endişe duyabileceği değerlendirilmektedir. (Liu, 2019). Çin'in kıtanın içlerinde inşa ettiği üsler denetim geçirmiş değildir (Gothe-Snape, 2019). Bu üslerdeki faaliyetlerin ne kadarının antlaşma hükümlerine uygun veya aykırı olduğunu tespit etmek ise maliyetli ve güç olmaktadır. Avustralya ise bütçesini yeni bir pist, buz kırıcı gemi ve daha fazla altyapı işleri için kullanmak zorundadır.

Çin, Antarktika Antlaşmalar Sistemi'ni kaynakların dağıtılması çerçevesinde eleştirmektedir. Kutup kaynaklarını kimin kontrol edebileceğine karar vermek küresel ölçekte politik ve ekonomik öneme sahip bir meseledir. Çin, enerji kaynaklarına büyük ihtiyaç duyduğu için Antarktika'nın kaynaklarına ve bu kaynakların değerlendirilmesine de en az Kuzey Kutup bölgesi kadar ilgi göstermektedir. Çin'in bilimsel çalışmalarına çoğunlukla Antarktika'nın maden kaynaklarına erişim ve Çin'in bu kaynaklardan payını nasıl alabileceğine ilişkin tartışmalar hakimdir (Brady, 2012). Başbakan yardımcısı Li Keqiang, Çin'in petrol, doğal gaz ve biyolojik kaynaklar dahil olmak üzere olası kutupsal kaynaklar konusunda araştırma yapma ve bunlardan yararlanma niyetini "Kutup araştırması sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı teşvik etmek için büyük önem taşıyor. Çin son 20 yılda kutup araştırmalarında büyük başarılar elde etti ve bu çabaya katılmaya devam etmeli ve diğer ülkelerle işbirliği yaparak kutup kaynaklarını barışçıl şekilde kullanmalı" sözleriyle açıklamıştır (Zhu, 2011). Çin'in Antarktika'da gerçekleştireceği altyapı projelerinde son teknoloji ürünü tesisler inşa etmesi beklenmektedir. Son ve beşinci bilim üssü kıyıya uzak olduğu için devam eden projenin niteliği ve amaçları hakkında kesin bilgiye ulaşılamasa da Avustralya'nın uydu teknolojisi ile Çin'in üslerindeki yapılaşma faaliyetlerini gözlemlediği bilinmektedir. Güvenlik uzmanı Brady, Çin'in sahip olduğu küresel navigasyon uydusu sistemi BeiDou'nun ABD idaresindeki GPS sistemine rakip olduğunu ve bu durumun savaş halinde ulusal güvenliği tehdit edeceğini ifade etmektedir (Gothe-Snape, 2019). Antarktika'nın Soğuk Savaş yıllarını hatırlatırçasına ABD'nin başını çektiği güvenlik ittifakına yönelik tehditlerle anılmaya devam ettiği görülmektedir.

Avustralya'nın Antarktika'da gözetmesinin gerektiği tek unsur devletler arası rekabet ve Antarktika Anlaşmalar Sistemi ile sağlanan siyasi denge değildir. Avustralya'nın tüm bölge politikasını dayandırdığı çevre koruma sorumluluğunun gereklerinin yerine getirilmesi Antarktika Anlaşmalar Sistemi'nin ömrü için olduğu kadar bu el değmemiş coğrafyanın sağlığı açısından da hayatidir. Antarktika Kıtası'nda 80 civarında üssün zaman içinde genişleyen fiziksel ayakizi ile karada ve denizde artan insan hareketliliğinin etkileri hissedilmektedir. Bölgede artan turizm, deniz ve kara ekosistemi üzerinde baskı oluşturmaktadır. Her sene 50.000'in üzerinde

ziyaretçi Antarktika Antlaşmasının kapsadığı sulara giriş yapmaktadır. Nature Sustainability dergisinde ayrıntılı olarak paylaşılan yeni hesaplamalara göre, insan faaliyetlerinin Antarktika üzerindeki görünür etkileri 35.000 kilometrekareyi kapsamaktadır (Brooks et al., 2019). İnsan faaliyetinin etkileri, araştırma binalarının fiziksel ayak izlerinin çok ötesine uzanmaktadır. Bilim insanları tarafından kullanılan sahaların büyük kısmı en önemli türlerin çoğunluğuna evsahipliği yapan “buzsuz topraklar”dadır. Buzsuz topraklar, deniz kuşları ve penguenler için yuvalama alanları, memeliler için üreme alanları ve yosunlar, likenler ve kıtanın omurgasız türleri için habitat sağlayarak Antarktika'nın biyolojik çeşitliliğinin büyük bir kısmını oluşturur (Jabour ve Brooks, 2019). İnsan faaliyetleri tüm büyük kıyı buz sulu alanlarının yarısını etkilemektedir. Kıtaya erişim için artan baskı ile Antarktika çevresini koruma konusundaki uluslararası taahhütler arasında artan bir gerilim bulunmaktadır.

Uluslararası Antarktika Tur Operatörleri Birliği (IAATO) yasal bağlayıcılığı olmayan ancak üyelerince kabul gören kurallar çerçevesinde 500'den fazla kişiyi taşıyan gemilerin bölgeye girişine yasak getirmiştir. Düzenleyici bir kurumun olmaması nedeniyle, IAATO üyesi olmayan gemilerin bölgeye 500'den fazla yolcu ile giriş yapması ise önlenememiştir. Seyrüsefer sırasında yaşanacak kazalar ve çevresel tehdit oluşturacak faaliyetler karşısında hangi ülkenin yasal müdahale yetkisine sahip olduğu ise başka bir tartışma doğurmaktadır. Bölgede gerçekleşen kazalara karışan tekneler sivil, ticari veya araştırma amaçlı kullanılabilir. Antarktika'da gerçekleşen ilk kazada M/V Bahia Paraiso 1989 yılında kayalıklara çarparak petrol sızdırmıştır. Palmer İstasyonunda karaya outran gemiden 237 mürettebat ve 81 turist kurtarılmıştır. İlerleyen yıllarda benzer daha pek çok kaza yaşanacaktır. Üstelik kazalar turistik gemilerle de sınırlı değildir. 2003 yılında düşen uçaktan sızan 7.000 galon jet yakıtı Antarktika buzuluna karışmıştır (Antarctic and Southern Ocean Coalition, 2019b).

Ticari amaçla balina avcılığı yapan Japon tekneleri ile balina avcılığına karşı çıkan çevreci örgütlerin tekneleri arasında yaşanan deniz çatışmaları ise bölgede kaza olasılığını arttırmaktadır. Japonya azalan balina eti tüketimine rağmen çok uzak sulara yer alan Antarktika'ya balina avı gemilerini ve bir balina eti işleme gemisini göndermeye devam etmektedir. Açık denizlerde balina avcılığı ne Japon kültürünün bir parçasıdır, ne de ekonomik bir önemi vardır. Yine de Japonya bilimsel araştırma gerekçesi adı altında balina avcılığını sürdürmekte ısrarlıdır. Wingfield-Hayes (2018) bu ısrarın “Japonya'da balina avcılığının hükümet tarafından yapılması, bunun etrafında araştırma bütçeleri, yıllık planlar, terfiler ve emeklilik planlarına sahip büyük bir bürokrasi bulunması” ile açıklandığını aktarmaktadır. Avustralya'da ise balina avı meselesi son derece tartışmalı olup, Hükümet uygulamayı sona erdirmek için diplomatik ve olası yasal yollara başvurmayı denemektedir. Japon denizciler Avustralya Hükümeti'nin ülkenin münhasır ekonomik

bölgesinin bir parçası olduğunu iddia ettiği Antarktika sularında balina avlamaktadırlar. Çevrenin Korunması ve Biyoçeşitliliğin Korunması Yasası (1999) Avustralya sularındaki bir cetaceanın öldürülmesini veya yaralanmasını yasakladığı için Avustralya 2008 yılında Japon balıkçılara karşı bu ulusal yasayı Antarktika sularındaki balina avcılığı faaliyetlerini de kapsayacak şekilde işletmeyi denemiştir (Brown, 2012: 152). Sonunda, diplomatik baskılardan yeterince verim almadığını düşünen Avustralya 2011’de konuyu Uluslararası Adalet Divanı’na götürmüştür. Uluslararası Adalet Divanı, 2014’te Japonya’nın “bilimsel araştırma” adı altında yürüttüğü balina avcılığı faaliyetinin bilimsel bir temeli olmadığına hükmederek avcılığı sonlandırmasını talep etmiştir. Japonya ertesi yıl Uluslararası Adalet Divanı’nın talepleriyle örtüşen bir av programı tasarlayarak avcılığa geri dönmüştür. 2014’ten sonra Japon gemileri ile çevreciler arasında kayda geçen bir çatışma yaşanmamıştır.

Balina avcılığı, bir yandan türlerin korunması konusunda hassas olan Avustralya gibi ülkelerin kendi yasalarının uygulanması ve özellikle de çevreci sivil toplum örgütü üyesi yurttaşlarının taleplerinin karşılanması gibi konularda yurtiçinde siyasal ve hukuki tartışmalara yol açmaktadır. Diğer yandan yabancı ülke bayraklı filoların Antarktika kıta sahanlığı ve Güney Okyanusu’nda sürdürdüğü balina avcılığı AAS üyesi ülkeler ile avcılığı teşvik eden ülkeler arasında yetki alanı tartışmalarına yol açmıştır. Bu tartışmalar derin deniz yataklarında hidrokarbon kaynaklarının aranarak çıkarılması ve kıta sahanlığı ile münhasır ekonomik bölge olarak tanımlanan karasularında balıkçılık faaliyetlerinin artması halinde daha da şiddetlenecektir. Gördüğü gibi Japonya’nın Avustralya’nın münhasır ekonomik bölgelerindeki yetkisini tanımayan oluşu bu iki ülkenin konusu balina avcılığını da aşarak egemenlik iddialarına da temas eden bir ihtilaf sonucu karşı karşıya gelmesine yol açmıştır. Bölgede egemenlik iddiasına karşı çıkan ülkelerin artan ve çeşitlenen faaliyetleri ileriki zamanlarda olası çatışmaların da sayı ve nitelik açısından çeşitlilik göstermesine yol açacaktır.

Brady (2017: 9), Avustralya’nın sınırlı kaynaklarına rağmen Antarktika politikasını güçlendirerek sürdürmek istiyorsa tasarlanarak imzalanmasında anahtar rol oynadığı Antarktika Anlaşmalar Sistemi’nin varolan mekanizmalarını işletmek için uluslararası katılımı ve işbirliğini teşvik etmesini tavsiye etmektedir. Hatta Brady (2017:10), Avustralya’nın günün birinde bölgenin hidrokarbon kaynaklarının çıkarılarak işlenmesi yönündeki uluslararası taleplerin bölgenin el değmemiş doğasıyla korunması yönündeki tercihe baskın gelmesi ihtimaline karşı daha gerçekçi davranarak madencilik için bir diplomatik strateji geliştirmesini önermektedir. Antarktika kıtasının geleceği bölgedeki ülkelerin ulusal çıkarlarını, ihtiyaçlarını, güvenliklerini ve dış politika stratejilerini nasıl tarif ettiklerine bağlıdır.

Antarktika Antlaşmalar Sistemi şimdilik asgari bir uzlaşmayı mümkün kılmaktadır.

Avustralya, bölge ülkeleri ile benzer ihtiyaç ve çıkar tanımlarını paylaşıp da hidrokarbon kaynaklarının araştırılarak çıkarılması gibi çevre tahribatına yol açma ihtimali yüksek girişimlerden uzak durmuştur. Diplomasi yoluyla bu tür girişimleri de engellemeyi başarmıştır. Avustralya'nın bu etkisini sürdürmesi ise kıtanın yüzde 42'sini kapsayan Avustralya Antarktik Bölgesini sadece kıyılarda konuşlanan bilim üsleriyle değil kıtanın daha içlerinde de bayrak gösterecek bilimsel programlar ve altyapı çalışmaları ile kontrol edebildiğini göstermesi halinde mümkündür. Antarktika Kıtası, Avustralya'ya her fırsatta jeopolitik gerçekleri hatırlatmakta ve karşısına çıkan dış politika zorluklarının doğası gereği gittikçe artan bir şekilde küresel ve karmaşık olacağını işaretini vermektedir. Bir yandan küresel ve bölgesel güç dinamikleri, yükselen Çin örneğinde olduğu gibi değişim gösterirken, diğer yandan ulusal sınırları tanımayan iklim değişikliği gibi yeni güvenlik tehditlerinin (non-traditional security issue) varlığı Avustralya'nın özellikle kendi bölgesinde araştırma, inovasyon, teknoloji ve ticaret alanlarında yaratıcı işbirliklerine uluslararası katılımı sağlayacak belirli bir yumuşak güce sahip olmasını gerektirmiştir. Byrne ve Hall (2011: 8) bu koşullar altında yaşanan gelişmeyi kamu diplomasisinin artan önemi olarak tanımlamakta ve “uluslararası ilişkiler akademisyenleri ve uygulayıcıları, dış politika hedeflerini takip etmek ve entelektüel, politik, ticari ve sosyal kapasitelere sahip yabancı halklar da dahil olmak üzere daha geniş yabancı kitlelere hitap eden işbirlikçi yaklaşımlar aracılığıyla küresel zorlukları ele almak için ortak güçlerin değerinin olduğunu kabul ediyorlar ve sonuçları etkilemeye odaklanıyorlar” diye özetlemektedir. Avustralya, Antarktika bölgesinde Lowry Enstitüsü'nün “Avustralya'yı tüm kültürel ve politik farklılıklarıyla, bölgede çekici hale getirmek - başka bir deyişle, yumuşak gücünü yansıtmak” olarak tanımladığı diplomatik taktiği sınırlı da olsa uygulayabilmektedir (Byrne ve Hall, 2011: 8; O'Keefee ve Oliver, 2010:44).

Avustralya'nın bu geniş coğrafyayı kapsayacak maddi imkanlarının sınırlı olduğu düşünülürse, daha fazla işbirliği içeren altyapı ve bilim projelerini kıyı bölgelerinde olduğu kadar iç kesimlerde de teşvik etmesi gerekebilir. Bunun için de Avustralya'nın deniz, kara ve hava ulaşım araçlarını sayıca ve nitelik olarak arttırması yarar sağlayacaktır. Fogarty ve Brady gibi uzmanlar her ne kadar bölgeye yönelik politikanın idare merkezinin Tazmania'dan Canberra'ya taşınarak hükümet politikasının gündemine yakın kılınmasını tavsiye etseler de Avustralya Antarktika Bölümünün gündelik siyasetten uzak ancak Antarktika'ya yakın konumu, güttüğü strateji ile örtüşmektedir. Avustralya, Antarktika politikası ile kıtaya ilişkin hem kural yapıcı hem de ortak bilinç ve kültür inşa edici bir rol oynamaya devam edebilir.

Sonuç Yerine: Antarktika Politikasının Geleceği

Başlangıçta demilitarizasyon ile sınırlı bir dış politika stratejisine konu olan Antarktika, Kuzey Kutbunda olduğu gibi gıda, ekonomi ve enerji güvenliğiyle ilişkili potansiyeli itibariyle giderek büyüyen beklenti ve hesaplara konu olmaktadır. Enerji güvenliğine duyulan ihtiyaç ve sınırlı kaynaklar için artan rekabet devletleri güvenilir enerji kaynakları için daha uzaklara bakmak zorunda bırakmaktadır. Antarktika, kömür yatakları, manganez cevherleri, demir, uranyum, bakır, kurşun ve diğer metalleri içeren mineral kaynakları ile dikkat çeken bir zenginliğe sahiptir (Wright and Williams: 1974). Ancak Behrendt (1983: 3,42) Antartika'nın bir bütün olarak petrol için umut verici olmasının muhtemel olmadığını ve bölgedeki kömüre ulaşmanın zor olduğu için ekonomik getirisinin olmayacağını, yerel ihtiyaç için kullanımının da uzak bir ihtimal olduğunu aktarmıştır.

Antarktika'nın petrol zenginliğine ilişkin abartılı tahminler ise herhangi bir bulguya dayanmamaktadır. Antarktika'nın 203 milyar varil petrol barındıran dünyanın en büyük üçüncü petrol rezervine sahip olduğu yönündeki değerlendirme St John'un 1986 tarihli çalışmasında geçen tahminleri referans almıştır. Oysa bu iddialı tahmin henüz teyit edilmiş olmayıp, söylenceden öteye geçememiştir (Antarctic and Southern Ocean Coalition, 2019a; St John:1986). MacDonald (2007: 268) petrol sisteminin çeşitli unsurlarına ilişkin jeolojik kanıtları değerlendirdikten sonra bölgede ekonomik miktarda petrol ve doğal gaz bulunmadığı sonucuna varmıştır. Larsen Havzasında bir miktar petrol bulunduğu tahmin edilse de, bölgenin iklim koşulları düşünüldüğünde sismik araştırmalar güç ve pahalı olacaktır. Ross ve Weddell Körfezleri petrol ve doğal gaz aramaya daha uygun olsa da MacDonald burada bulunacak hidrokarbon kaynaklarının çok az miktarda olacağını öngörmektedir (Macdonald, 2007: 269). Yine de çeşitli ülkelerin beklentilerinin, sismik araştırmalar ve potansiyele sahip olduğu düşünülen bölgelerde sondajlar gerçekleştirilmeden sönümlenmeyeceği açıktır.

Antarktika önemli karbon yutaklarından biri olarak değerlendirilmektedir. British Antarctic Survey, 2016-2018 yılları arasında yürüttüğü Antarktika Deniz Yatağı Karbon Yakalama Değişimi projesi (Antarctic Seabed Carbon Capture Change – ASCCC) ile Batı Antarktika kıta sahanlıklarında karbon stoklarının ve yıllık artışlarının ilk tahmini hesaplarından bu yana geçen 25 yılda bir yandan deniz buz örtüsü yitirilirken, diğer yandan karbon tutulumunun neredeyse iki katına çıktığını tespit etmiştir (Barnes, 2015). Atmosferdeki yükselen CO₂, Kuzey Kutbu ve batı Antarktika deniz buzunu azaltan küresel ısınmaya yol açsa da, deniz tabanındaki hayvanlarda daha fazla karbon birikmesine neden olmaktadır. Deniz tabanındaki canlılar aracılığıyla atmosferden emilip deniz tabanındaki sedimantasyonda biriktirilen CO₂ iklim değişikliğine karşı çalışan bir etki göstermektedir. Daha yakın tarihli araştırmalar ise Antarktika'ya yakın okyanus bölümlerinin

aslında atmosferdeki karbondioksiti emmek yerine, kışın karanlık ve soğuk havalarda gazı atmosfere geri attığına dair bulgulara erişmiştir (Witze, 2019). Bilim insanlarının bu durumda Güney Okyanusunun gerçekte ne kadar ve ne hızla karbon emdiğini ve atmosferde geriye kalan karbondioksitin nereye aktığını tespit etmeleri gerekecektir. Dolayısıyla, kıta hem iklim değişikliğinin etkilerini azaltıcı rolü hem de bu etkilerin sonuçlarının gözlenmesi açısından daha pekçok araştırmanın konusu olmaya devam edecektir (Atvur, 2017; Uysal Oğuz ve Ersoy, 2016).

Larsen C Buz sahanlığının 2017'de iklim değişikliğinin ve küresel ısınmanın etkisiyle çöküşü, Antarktika Kıtası ve Güney Okyanusunda kara, su ve deniz yaşamının ne kadar hassas ve kırılgan olduğunun bir kez daha ve çok canlı bir şekilde gözlemlenmesine yol açmıştır (Rehm, 2019). Antarktika kıtası yaşadığı değişim ile araştırmacılar için bir laboratuvar ortamı ve sürekli veri akışı sağlamaktadır. Doğu Antarktika'nın dört buzulundan en büyüğü olan Tooten buzulunun küresel deniz seviyesine etki etme potansiyelinin çok büyük olduğu tespit edilmiş olup, buzulun erimesi endişe doğurmaktadır.

Tazmania Üniversitesi bünyesinde kurulu Denizcilik ve Antarktika Çalışmaları Enstitüsü (Institute of Maritime and Antarctic Studies-IMAS) araştırmacısı Dr. David Gwyther'ın Tooten buzulu üzerinde yürüttüğü araştırma neticesinde 2003 ve 2008 yılları arasında, buz sahanlığının tabanının yılda yaklaşık 40 santimetre incelendiği görülmüştür (IMAS, 2019). Araştırma, küresel iklim değişikliğinin buzula etkileri kadar doğal değişkenliğin sonuçlarını da tespit ederek açıklıyor olması açısından fevkalade önemlidir. Zira, Tooten buzulunda görülen erimede her iki unsurun da etkili olduğu görülmektedir.⁹ Araştırma Avustralya Araştırma Konseyi tarafından finanse edilen Antarktika Geçidi Ortaklığı (Antarktika Gateway Partnership) tarafından desteklenmiştir. Ayrıca CSIRO, Avustralya Antarktika Bölümü, ACE CRC ve Teksas Üniversitesi Jeofizik Enstitüsü'nden bilim insanları araştırmaya katılmıştır. Antarktika Geçidi

⁹ Deniz buzunun küresel ısınmanın da etkisiyle kaybolduğu yerlerde fırtınalardan kaynaklı okyanus dalgaları buz sahanlığına daha kolay ulaşarak dış kenar boşluğunun ilk bir kaç kilometresinin bükülmesine ve varolan kırıkların artmasına yol açmaktadır. Böylece buz sahanlığının ardında yer alan buzullar Güney Okyanusu'na daha hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Bilimsel açıklamaya göre ise su seviyesini arttıran hali hazırda yüzer vaziyetteki buz sahanlığı değil, Antarktika'dan koparak açığa doğru ilerleyen buz örtüsüdür. Bkz. Australia's Science Channel. (2018). "Waves Hasten Antarctic Ice Shelves Collapse", <https://australiascience.tv/waves-hasten-antarctic-ice-shelves-collapse/> (erişim tarihi: 08.06.2019). Ayrıca bkz. Massom, R. A., Scambos, T.A., Bennetts, L. G., Reid, P., Squire, V. A. and Stammerjohn S. E. (2018). "Antarctic Ice Shelf Disintegration Triggered by Sea Ice Loss and Ocean Swell", *Nature*, 558: 383–389. Buz sahanlıkları hakkında görsel bilgi için bkz. Davies, B. (2018). "Ice Shelves, Ice Bergs and Sea Ice", <http://www.antarcticglaciers.org/glacier-processes/types-of-glacier-2/ice-shelves-sea-ice-icebergs/> (erişim tarihi: 08.06.2019).

Ortaklığı, Tazmania'da daha fazla kutupsal araştırma yeteneği geliştirmek için Avustralya Hükümeti tarafından finanse edilen bir girişimdir. CSIRO Avustralya'nın ulusal bilim araştırma kurumudur. ACE CRC, Antarktika İklim ve Ekosistemler Kooperatif Araştırma Merkezi olup, "Antarktika bölgesinin küresel iklim sistemindeki rolünü ve deniz ekosistemleri için etkilerini anlamada Avustralya'nın birincil aracı" olarak çalışmaktadır. ACE CRC, Avustralya Hükümeti'nin Kooperatif Araştırma Merkezleri programı altında kurulmakta ve desteklenmektedir.

Tooten buzulu araştırması için sergilenen işbirliğinin önemi sadece bilimsel keşif ile sınırlı değildir. Araştırma katılımcıları açısından Avustralya'nın bilimsel kuruluşlarının imkan ve kabiliyetleri ile yüksek ekonomik getirisini de gözler önüne sermektedir. Dahası, ulusal ve uluslararası bilimsel işbirliği Avustralya'nın Antarktika Politikası'nın kurumsallaşma seviyesini ve ülkenin bilimsel gelişmişliğini dış politika hedefleri için seferber etme kararlılığını anlamamızı kolaylaştırmaktadır. Avustralya, Antarktika Bölgesindeki varlığını birinci sınıf bilimsel faaliyetler ile desteklemektedir ve bu da bölgedeki faaliyetlerini bilimsel araştırma ile gerekçelendiren ülkelerin prestij sağlama taktiği ile örtüşmektedir.

Antarktika, Avustralya'nın yumuşak gücü ile varlık gösterdiği Güney Yarımküredeki dört kıtadan (Avustralya, Afrika'nın büyük kısmı, Güney Amerika ve Antarktika) biridir. Antarktika'yı kuşatan Güney Okyanusu ise Avustralya'nın kıyıdaş olduğu diğer iki okyanusa (Pasifik ve Hint Okyanusu) açılmaktadır. Coğrafi gerçeklik, diğer bazı talep sahiplerinin aksine, Avustralya'nın Güney Okyanusu ve Antarktika çıkarlarının uzun ömürlü olmasını sağlamaktadır. Avustralya'nın kendi yarım küresindeki müdahalelerinin ve güç projeksiyonunun bilinçli bir tercih neticesinde askeri nitelikten yoksun bırakıldığı görülmektedir. Avustralya, Antarktika'daki rolü aracılığıyla yumuşak gücünün farkına varmıştır. Avustralya'nın Antarktika rolünün geleceği, büyük ölçüde, buradaki bilimsel yatırımlarını derinleştirmeye, bilimsel araştırma ağını genişletmeye, kıtanın iç kesimlerinde erişim alanını yaymaya ne kadar hazırlıklı olduğuna bağlıdır. Avustralya, küresel iklim değişikliğinin turnusol kağıdı olan Antarktika kıtasında iklim değişikliğine karşı aydınlanmanın bilimsel, kültürel ve diplomatik liderliğini üstlenebilir. Avustralya, Antarktika'nın ve kıtayı kuşatan Güney Okyanusu'nun Okyanusa, Latin Amerika ve Güney Afrika ile fiziki coğrafya, iklim, doğa olayları, canlı türleri ve uluslar açısından birbirine eklemlenmiş, ortak ve değişmeyen bir mekansal bağlamı, dolayısıyla birçok ortak ve değişmeyen çıkarı paylaştığını anlattığı ve somut verilerle bu görüşü işlediği takdirde yapıcı bir uluslararası aktör olarak yükselebilir.

Kaynakça

- Australia's Science Channel. (2018). "Waves Hasten Antarctic Ice Shelves Collapse". <https://australiascience.tv/waves-hasten-antarctic-ice-shelves-collapse/> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Antarctic and Southern Ocean Coalition. (2019a). "The Antarctic Oil Myth". <https://www.asoc.org/component/content/article/9-blog/1184-the-antarctic-oil-myth> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Antarctic and Southern Ocean Coalition. (2019b). "Aviation and Vessel Incidents in Antarctica and Southern Oceans". <https://www.asoc.org/explore/google-earth-layer/682> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Atvur, S. (2017). "Ekolojik Perspektifte Antarktika'da Güvenlik", *Küresel Bakışla Kutup Çağı-3*. Harun Gümrükçü, Güneş Ersoy, Aybüke İnan Şimşek ve Fatma Cande Yaşar Dinçer (drl.). Efil Yayınevi, Ankara, 90-106.
- Australian Government. (2019a). "Australian Antarctic Territory". <http://www.ga.gov.au/scientific-topics/national-location-information/dimensions/remote-offshore-territories/australian-antarctic-territory> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Australian Government. (2019b). "Australian Antarctic Division: Leading Australia's Antarctic Program, About Us". <http://www.antarctica.gov.au/about-us> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Australian Government. (2019c). "Australian Antarctic Division: Leading Australia's Antarctic Program, Research Stations". <http://www.antarctica.gov.au/living-and-working/stations> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Australian Government. (2019d). "Australian Antarctic Division: Leading Australia's Antarctic Program, The Press Report: 20 Year Australian Antarctic Strategic Plan, 2014". <http://www.antarctica.gov.au/about-us/publications/20-year-australian-antarctic-strategic-plan> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Australian Government. (2019e). "Australian Antarctic Division: Leading Australia's Antarctic Program, Antarctic Strategy and Action Plan". <http://www.antarctica.gov.au/about-us/antarctic-strategy-and-action-plan> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Australian Government. (2019f). "Australian Antarctic Division: Leading Australia's Antarctic Program, Australian Antarctic Strategy and 20 Year Action Plan".

- http://www.antarctica.gov.au/__data/assets/pdf_file/0008/1808/27/20YearStrategy_final.pdf (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Barnes, D. K. A. (2015). “Antarctic Sea Ice Losses Drive Gains In Benthic Carbon Drawdown”. *Current Biology*, 25. <https://www.cell.com/action/showPdf?pii=S0960-9822%2815%2900876-3> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Beck, P. J. (1984). “Antarctica: A Case for the UN?”. *The World Today*. 40(4): 165-172. <https://www.jstor.org/stable/40395602> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Behrendt, J. (1983). “Petroleum and Mineral Resources of Antarctica”. *Geological Survey Circular*, 909. <https://pubs.usgs.gov/circ/1983/0909/report.pdf> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Brady, A. (2012). “Polar Stakes: China’s Polar Activities as a Benchmark for Intentions”. *China Brief*, 12 (14), <https://jamestown.org/program/polar-stakes-chinas-polar-activities-as-a-benchmark-for-intentions/> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Brady, A. (2013). “Diplomatic Chill: Politics Trumps Science in Antarctic Treaty System”. *World Politics Review*. <https://www.worldpoliticsreview.com/articles/12802/diplomatic-chill-politics-trumps-science-in-antarctic-treaty-system> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Brady, A. (2014). “Evaluating China as an Antarctic State”. <https://www.wilsoncenter.org/event/china-and-antarctica> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Brady, A. (2017). “China’s Expanding Antarctic Interests: Implications For New Zealand”. <https://www.canterbury.ac.nz/media/documents/research/China%27s-expanding-Antarctic-interests.pdf> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Bray, D. (2016). “The Geopolitics of Antarctic Governance: Sovereignty and Strategic Denial in Australia’s Antarctic Policy”. *Australian Journal of International Affairs*, 70(3): 256-274.
- Brown, J. L. (2012). “Eco-Warriors: An Invisible Line?”. *Australian and New Zealand Maritime Law Journal*, 26: 152-162. <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&ved=2ahUKEwi9tebc6NXiAhV9wcQBHVuuBiEQFjAJegQIBxAC&url=https%3A%2F%2Fssl.law.uq.edu.au%2Fjournals%2Findex.php%2Fmaritimejournal%2Farticle%2Fdownload%2>

- F184%2F231&usg=AOvVaw2Juo98uGLbcyNYJkrSp0wF (erişim tarihi: 08.06.2019).
- British Antarctic Survey. (2019a). "The Antarctic Treaty Explained". <https://www.bas.ac.uk/about/antarctica/the-antarctic-treaty/the-antarctic-treaty-explained/> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- British Antarctic Survey. (2019b). "Protocol on Environmental Protection to the Antarctic Treaty 1991". <https://www.bas.ac.uk/about/antarctica/the-antarctic-treaty/environmental-protocol/protocol-on-environmental-protection-to-the-antarctic-treaty-1991/> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Brooks, S.T., Jabour, J., van den Hoff, J. ve Bergstrom, D. M. (2019). "Our Footprint on Antarctica Competes with Nature for Rare Ice-Free Land". *Nature Sustainability*, 2: 185–190.
- Bryrne, C. ve Hall. R. (2011). "Australia's International Education as Public Diplomacy: Soft Power Potential". Clingendael Discussion Paper, Clingendael, The Hague. https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20110700_cdsp_discussion_paper_cbryne_rhall.pdf (erişim tarihi:08.06.2019).
- Cassese, A. (2005). *International Law*, Second Edition, Oxford University Press.
- Dastidar, P. B. (2007). "National and Institutional Productivity and Collaboration in Antarctic Science: An Analysis of 25 Years of Journal Publications (1980–2004)". *Polar Research*, 26: 175–180.
- Dastidar, P. B. ve Ramachandran, S. (2008). "Intellectual Structure of Antarctic Science: A 25-years Analysis". *Scientometrics*, 77(3): 389–414.
- Davies, B. (2018). "Ice Shelves, Ice Bergs and Sea Ice". *AntarcticGlaciers.org*. <http://www.antarcticglaciers.org/glacier-processes/types-of-glacier-2/ice-shelves-sea-ice-icebergs/> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Department of Defence. (2009). "Defending Australia in the Asia Pacific century: Force 2030 – Defence White Paper 2009". *Australian Government*. http://www.defence.gov.au/whitepaper/2009/docs/defence_white_paper_2009.pdf (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Department of Resources, Energy and Tourism. (2009). "National Energy Security Assessment 2009". *Australian Government*. <https://www.energy.gov.au/sites/default/files/national-energy-security-assessment-2009.pdf> (erişim tarihi: 08.06.2019).

- Dodds, K. ve Hemmings, A. (2013). “Britain and the British Antarctic Territory in the wider geopolitics of the Antarctic and the Southern Ocean”. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, 89(6): 1429-1444. <http://www.jstor.org/stable/24538450> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Elliott L.M. (1994). “Regime Building: the Antarctic Treaty System”, *International Environmental Politics*. Palgrave Macmillan, London. https://link.springer.com/chapter/10.1057%2F9780230372344_3 (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Fogarty, E. (2011). “Antarctica: Assessing and Protecting Australia’s National Interests”. *Policy Brief*. Lowry Institute for International Policy, Sydney. https://www.files.ethz.ch/isn/132284/Fogarty,%20Antarctica_web.pdf (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Greenwood, G. (1957). “Australia's Triangular Foreign Policy”. *Foreign Affairs*, 35(4): 689-703. doi:10.2307/20031263
- Gray, A. D. ve Hughes, K. A. (2016). “Demonstration of “substantial research activity” to acquire consultative status under the Antarctic Treaty”. *Polar Research*, 35(1): 34061. doi:10.3402/polar.v35.34061
- Gothe-Snape, J. (2019). “China’s Antarctic Bases, within Australia’s Claim are Going Unchecked”. *ABC News*. <https://www.abc.net.au/news/2019-03-30/china-in-antarctica-inspection-regime/10858486> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Haward, M., Hall, R. ve Kellow. A. (2007). “Setting and Implementing the Agenda: Australian Antarctic Policy”, *Looking South: Australia’s Antarctic Agenda*. L. K Kriwoken, J. Jabour ve A. D. Hemmings (drl.). Federation Press, Annandale, 21–37.
- Haward, M. ve Cooper. N. (2014). “Australian Bipartisanship and the Antarctic Treaty System”. *Polar Record*, 50(252): 60–71.
- Hayashi, M. (1986). “The Antarctica Question in the United Nations”. *Cornell International Law Journal*, 19(2): 275-290. <https://scholarship.law.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1165&context=cilj> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Hoffman, P. (1973). “Diplomacy and the Papal Donation 1493 – 1585”. *The Americas*, 30(2) 151-183. doi:10.2307/980555
- IMAS. (2019). “Totten Glacier Ice Shelf Melting: Natural Variability or Climate Change?”. <https://www.imas.utas.edu.au/news/news->

items/totten-glacier-ice-shelf-melting-natural-variability-or-climate-change (erişim tarihi: 08.06.2019).

Jabour, J. and Brooks, S. (2019). "For the First Time, We Can Measure the Human Footprint on Antarctica". *World Economic Forum*. <https://www.weforum.org/agenda/2019/03/for-the-first-time-we-can-measure-the-human-footprint-on-antarctica/> (erişim tarihi: 08.06.2019).

Jennings, R. Y. (1917). *Acquisition of New Territory: With a New Introduction by Marvelo G. Cohen*, Manchester University Press.

Joyner, C. (1984). "Anglo-Argentine Rivalry after the Falklands/Malvinas War: Laws, Geopolitics, and the Antarctic Connection". *Lawyer of the Americas*, 15(3) 467-502. <http://www.jstor.org/stable/40176036> (erişim tarihi: 08.06.2019).

Joyner, C. (1989). "Nonmilitarization of the Antarctic: The Interplay of Law and Geopolitics". *Naval War College Review*, 42(4): 83-104. <http://www.jstor.org/stable/44637112> (erişim tarihi: 08.06.2019).

Khadilkar, J. P. (2017). *Antarctica: The Frozen Continent's Environment, Changing Logistics and Relevance to India*, Bloombury Publishing India Pvt. Ltd., London and New Delhi.

Liu, N. (2018). "What does China's Fifth Research Station Mean for Antarctic Governance?", *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2018/06/what-does-chinas-fifth-research-station-mean-for-antarctic-governance/> (erişim tarihi: 08.06.2019).

Liu, N. (2019). The rise of China and the Antarctic Treaty System?, *Australian Journal of Maritime & Ocean Affairs*, 11:2, 120-131, DOI: 10.1080/18366503.2019.1589897.

Lukin, V.V. (2014). "Russia's current Antarctic policy". *The Polar Journal*, 4(1): 199-222.

Massom, R. A., Scambos, T.A., Bennetts, L. G., Reid, P., Squire, V. A. ve Stammerjohn S. E. (2018). "Antarctic Ice Shelf Disintegration Triggered by Sea Ice Loss and Ocean Swell". *Nature*, 558: 383-389.

MacDonald, D. I. M. (2007). Coal, Oil and Gas, *Encyclopedia of the Antarctic*. B. Riffenburgh (drl). Cilt 1, Routledge, 268-269.

McDougal, M., Lasswell, H., Vlastic, I., ve Smith, J. (1963). "The Enjoyment and Acquisition of Resources in Outer Space". *University of Pennsylvania Law Review*, 111(5): 521-636. doi:10.2307/3310802

- McGee, J. ve Haward, M. (2019). "Australia-China Relations in the Frozen South", *Australian Institute of International Relations*, <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/australia-china-antarctica/> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Nye, J. S. (1990). "Soft Power." *Foreign Policy*, 80: 153–171. doi:10.2307/1148580.
- O’Keeffe, A. ve Oliver, A. (2010). "International Broadcasting and its contribution to public diplomacy". *Lony Institute Working Paper*, Lowy Institute for International Policy, Sydney.
- Rehm, J. (2019). "Warm, Dry Winds May Be Straining Antarctica’s Larsen C Ice Shelf", *ScienceNews*. <https://www.sciencenews.org/article/warm-dry-winds-melting-antarctica-larsen-c-ice-shelf> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Reilly, B. (2015). "Australia as a southern hemisphere ‘soft power’". *Australian Journal of International Affairs*, 69(3): 253-265. doi: 10.1080/10357718.2014.989809
- Robinson, E. (2016). "International Scientific Collaboration through the Scientific Committee on Antarctic Research (SCAR)". *Supervised Project Report (ANTA604)*. https://ir.canterbury.ac.nz/bitstream/handle/10092/14099/Emily%20Robinson_Supervised%20Project.pdf?sequence=1 (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Rothwell, D. R. (1990). "The Antarctic Treaty System: Resource Development, Environmental Protection or Disintegration?". *Arctic*, 43(3): 284-291.
- Russian Federation. (2010). *On Strategy For The Development Of The Russian Federation Activities In The Antarctic For The Period Until 2020 And Longer-Term Perspective Instruction No. 1926-r*. https://documents.ats.aq/ATCM34/wp/ATCM34_wp055_e.doc (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Scott, S. V. (2017). "What Lessons does the Antarctic Treaty System offer for the future of peaceful relations in the South China Sea?". *Marine Policy*, 87: 295-300.
- Secretariat of the Antarctic Treaty. (2016). *Resolution 6 (2016) - ATCM XXXIX - CEP XIX, Santiago*. https://www.ats.aq/devAS/info_measures_listitem.aspx?lang=e&id=642 (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Secretariat of the Antarctic Treaty. (2019). "Parties". https://www.ats.aq/devAS/ats_parties.aspx?lang=e (erişim tarihi: 08.06.2019).

- Shaw, M. N. (2008). *International Law*. 6th edition. Cambridge University Press, Cambridge.
- St John, B. (1986) "Antarctica -- geology and hydrocarbon potential". *Future Petroleum Provinces of the World*. M. Halbouty (drl.) *Am. Ass. Petrol. Geol. Mere.* 40, 55-100.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2019). "Antarktika Antlaşması". <http://www.mfa.gov.tr/antarktika-antlasmasi.tr.mfa> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Triggs, G. (1985). "The Antarctic Treaty Regime: A Workable Compromise or a Purgatory of Ambiguity". *Case Western Reserve Journal of International Law*, 17(2): 195-228. <https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1754&context=jil> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- U.S. Indo-Pacific Command. (2019) "History of United States Indo-Pacific Command". <https://www.pacom.mil/About-USINDOPACOM/History/> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Uysal Oğuz, C. ve Ersoy, G. (2016) "Kutuplardaki İklim Değişikliğinin Bölgesel ve Küresel Etkileri", *Küresel Bakışla Kutup Çağı*. Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (drl.). Efil Yayınevi, Ankara, 157-171.
- Wilson, R. (1964). "National Interests and Claims in the Antarctic". *Arctic*, 17(1): 15-31. <http://www.jstor.org/stable/40507108>
- Winfield-Hayes, R. (2018). "Japonya balina avcılığına neden hâlâ devam ediyor?". *BBC News*. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-46685719> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Witze, A. (2019). "The Southern Ocean may be less of a carbon sink than we thought". *ScienceNews*. <https://www.sciencenews.org/article/southern-ocean-antarctica-absorbs-less-carbon-expected> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Wright, N. A. and Williams, P. L. (1974). "Mineral Resources of Antarctica". *Geological Survey Circular*, 705. <https://pubs.usgs.gov/circ/1974/0705/report.pdf> (erişim tarihi: 08.06.2019).
- Zhu, J. (2011), "Icebreaker Push Polar Goals". *ChinaDaily*. http://www.chinadaily.com.cn/china/2011-06/22/content_12748061.htm (erişim tarihi: 08.06.2019).